

DOĞUM YARDIMI VE ANAYASAYA RAĞMEN KAMUSAL SOSYAL YARDIMIN ARAÇSALLAŞMASI VE DE SOSYAL YARDIM TOPLUMU İÇİN İSTİSMAR.

SHU Nihat Tarimeri

ÖZET ve KONU : 30 Mart 2025 tarihli Resmi Gazete ile 7546 Sayılı (torba) Kanunun 14.maddesinde ki “doğum yardımı” ile ilgili bir defaya mahsus ödeme, 300 TL yerine 5 000 TL şeklinde güncellenmiştir.2015 yılından beri söz konusu yönetmelikle birlikte Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından süre gelen ödeme Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfı’na devredilmiştir.İdari ve de kamu kapsamında ki idari işlem ve ödemeler yerine özel hukuk kapsamında ki SYDV ile devredilmiş olmasıyla Sayıştay tarafından mali denetim de ortadan kalkmıştır.Başkanın Kaymakam olması ve Mütevelli Heyet tarafından alınan kararla yapılan harcama ve ödeme ile kamusal sosyal yardımlar için ikili bir yapı öne çıkmaktadır.Ortaya hem teknik hemde normlar dışında “anomi ve oksimorun” yapı için bir ortaklıklarla bir süreç söz konusudur. 1986 yılından beri sahip olan bakış ile de sosyal yardıma ihtiyaç duyulan ve de 5 milyona yakın sosyal yardım topluluğu veya toplumu bu süreçte geliştirilmiştir. 2025 yılının da açıklanan .”Aile yılı” adına doğurganlığın azalmasını artırmak ve ailelerin mali kaybını hafifletmek hedefle bir düzenleme ile Anayasanın 2. (sosyal devlet), 41. (ailenin koruması) nın yanı sıra sosyal hizmet açısından ve 2004 yılından beri iç hukukn parçası olan Avrupa Sosyal Şartı ve insan haklarının karşılığı halen olmadığı gibi Anayasa aykırılıkları da ortaya çıkarmaktadır.Anayasa ya aykırılığın çözümlerle birlikte ele alınması hakkında bir raporlamanın yanı sıra doğum yardımı ve sosyal hizmetler açısından sosyal yardım ile ilgili panoramanın kısaca yansıması aynı zamanda insan haklarının korunması içindir.

GİRİŞ VE DURUM

Bilindiği gibi TBMM de komisyon çalışmalar sonrası 7546 sayılı ‘Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu’ Genel Kurulda kabul edilmiştir.30.3.2025 tarihli ve 32857 sayılı Resmi Gazete de yayımlanmıştır.¹

Yürürlüğe giren Kanununda ki düzenlemeler arasında halihazırda uygulanmakta olan “doğum yardımı” gibi bir uygulama , ödeme yöntemi dahil birlikte değiştirilmiştir. Kısaca “doğum yardımı”

¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/03/20250330-1.htm>

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/120dfb72-8497-4a49-a41a-019580137ac7>

<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/WebOnergeMetni/667b934f-1900-4ac6-a608-7bd0e1725d6b.pdf>

[https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/198f4ebb-d670-433b-be47-](https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/198f4ebb-d670-433b-be47-7c173cd75f12.pdf)

[7c173cd75f12.pdf](https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/198f4ebb-d670-433b-be47-7c173cd75f12.pdf)

15.madde gerekçe;

Madde 15- Bir kadının doğurganlık çağında doğurabileceği ortalama çocuk sayısını ifade eden toplam doğurganlık hızı; Türkiye İstatistik Kurumu 2023 yılı doğum istatistiklerine göre 2001 yılında 2,38 çocuk iken, 2023 yılında bu rakam 1,51 çocuk olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, doğurganlık oranının nüfusun yenilenme düzeyi olan 2,10 un altında kaldığını göstermektedir. 12. Kalkınma Planı ile doğurganlık seviyesinin nüfusun yenilenme düzeyine yükselmesine yönelik önlemlerin hayata geçirilmesi planlanmıştır. Ayrıca 2025 yılı ailenin korunması ve güçlendirilmesine katkı sağlamak amacıyla “Aile Yılı” olarak ilan edilmiştir.

2015 yılının mart ayında başlayan doğum yardımı uygulamasında, bu yardım kapsamında hak sahibi olan çocuk sayısının, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan canlı doğan bebek sayısına oranı 2018 yılında % 94,67 ile en yüksek seviyeye çıkarken, 2023 yılında ise % 64,14 ile en düşük seviyeye gerilemiştir.

Bu sebeple madde ile sağlıklı nesillerin yetişmesi, dinamik nüfus yapısının ve kalkınmanın istikrarlı bir biçimde sürdürülmesini teminen ülkemizin doğurganlık hızının artışına olumlu yönde katkı sağlanmasına yönelik teşvik edici mali desteğin verilmesi amaçlanmaktadır.

Madde ile yapılan değişiklikler ile ailenin artan giderlerine destek olunması ve doğan çocuğun haneye yüklediği mali yükün azaltılması amaçlanmaktadır. 1/1/2025 ve sonrası dünyaya gelecek çocuk için verilecek yardım ödemesi ile de doğum sırasında ve sonrasında ortaya çıkan ek maliyetlerin karşılanmasına destek olunması sağlanacaktır. Buna ek olarak, en son 2015 yılında belirlenen doğum yardımı tutarları aile kurumunun devamını sağlayacak ve doğum hızını artıracak şekilde güncellenmesine olanak sağlanmaktadır.

<https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/cocuk-yardimi-destek-odemeleri-2025-kimler-60-ay-boyunca-5-bin-tl-cocuk-yardimi-alabilir-sartlari-neler>

tutarlarının artırılması, ailelerin mali yükünün hafifletilmesi ve doğurganlık oranını yükseltmek amacıyla çocuk sayısı ile orantılı teşvik edici destek sağlanmasına ilişkin bu yöndeki ihtiyaç ve düzenleme genel gerekçe de yer almaktadır. Bu düzenleme görüleceği gibi Anayasanın 2. maddesi bağlamında sosyal devlet ve hukuk devlet ilkesinin yanı sıra “Ailenin Korunması” ile ilgili 41. madde ile öne çıkan görevin karşılığı için de önceliklidir.

Prime dayalı genel sağlık sigortası gibi eksikliklerin de giderilmesi bağlamında 60. madde de herkesin sosyal güvenlik hakkı bağlamında sanki bir ödül olarak sunulan “doğum yardımı” gibi uygulama sosyal güvenlik sisteminin bir parçası da olabilmektedir. Kamusal hizmetler arasında öne çıkan sosyal hizmetler açısından kamusal sosyal yardım ve de sosyal hizmetler kapsamında da bu yardım bu süreçte ele alınmıştır. Ortada bebek ve anne açısından yaşam hakkı dahil bir hak boyutu aynı zamanda Avrupa Sosyal Şartı ile de doğrudan ilgilidir. Normlar açısından insan hakları ve insan onurunun korunması gibi bir görev bağlamında sosyal adalet için karşılığının bulmasını da öncelik yapmaktadır. İnsan hakları ve bunu tamamlayan sosyal haklar ve de çocuk hakları ile ilgili bir boyut aynı zamanda sosyal hizmetler ile ilgili bir uygulamayı , görevleri ile birlikte öne çıkarmaktadır. Sosyal haklar ve sosyal koruma kapsamında da “doğum yardım” uygulamasına yönelik bu son düzenleme düzenleme TBMM Plan ve Bütçe Komisyon ile ilgili 10.3.2025 tarihli rapor ile birlikte TBMM Genel Kurul’da görüldüğü gibi böylece kanunlaşmıştır.

Anayasa komisyonu dahil diğer tali ilgili komisyon raporları olmadan da bir kanunlaşma söz konusudur. Görüşmeler sırasında her hangi bir şerh/itiraz olmadan özellikle bebekler açısından bebek bezi ve mamaları dahil beden gelişimi ve aile ile ilgili sosyal esenlik için bu düzenleme arasında ayrıca bayramlar için emekliler ile ilgili olarak 3 000 TL yerine 4 000 TL ye artış dahil düzenlemeleri de içeren de bir Kanundur. Çeşitli düzenlemeleri de içeren “torba kanun “ gibi özgünlükle de halen sosyal hizmetler kapsamında sosyal yardım türleri arasında ki “doğum yardım” gibi uygulama görüldüğü gibi 14.madde de yeniden ve özgün kanun da bu şekilde güncellenmiştir.

Ayrıca ailenin korunması bağlamında 2025 yılı, “Aile Yılı” olarak ilan edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından 15.1.2025 tarihin de bu yönde bir duyurum da yapmıştır. Görüleceği gibi “Aile Yılı” kapsamında sağlanacak destek paketine ilişkin açıklama” arasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan “Aile Yılı” desteği kapsamında yapılacak yardımlar, 1 Ocak 2025 tarihinden sonra doğan çocukları kapsamaktadır. 1 Ocak 2025’ten sonra doğan ikinci çocuk için her ay olacak şekilde bin 500 lira yardım yapılacaktır. 1 Ocak 2025’ten sonra üçüncü çocuğunu dünyaya getiren anneye ise aylık 6 bin 500 lira ödeme yapılacaktır. Dördüncü çocukta ise yine 5 bin liralık yardım eklenecektir. Böylece 4 çocuklu bir ailenin hesabına toplam 11 bin 500 lira yatırılacaktır. Söz konusu yardımlar çocuklar 5 yaşını doldurana kadar devam edecektir. Yardımlar ailelere kriter gözetilmeksizin verilecektir. Herhangi bir şart bulunmamaktadır. “şeklindedir.

Bu bilgilendirme ile birlikte doğum yardımı ile ilgili düzenleme 7546 sayılı Kanunun 14 maddesinde de güncellenmiştir. Bu süreç ve açıklamalarla da ; doğurganlık hızının azalması ve de genç nüfus oranının düşmesi ; nüfusun son yıllarda hızla yaşlanması da bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Doğurganlık seviyesinin nüfusun yenilenme düzeyine yükselmesine yönelik önlemler arasında bu yönde bir değişikliğe ihtiyaç duyulduğu da açıklanmaktadır. Cazip ve çekici olması amacıyla da bir ödül olarak öne çıkmaktadır.

Hürriyet Gazetesi'nin 20.Nisan 2025 tarihli ² “Doğum Yardımı ödemeleri Mayısta Başlıyor “ başlıklı haberler de süreci ve gelişmeleri yansıtmaktadır.Cazip kılması ve pazarlanması amacıyla da “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, CNN Türk'te katıldığı programda doğum yardımı için tarih verdi. Aile Yılı “doğum destek sistemi” kapsamında 1 Ocak itibarıyla doğan ilk çocuğa 5 bin liralık tek seferlik, ikinci çocuğa aylık 1500 lira, üçüncü çocuğa aylık 5 bin lira destek verileceğini hatırlatan Göktaş, ödemelerin annenin hesabına, çocuk beş yaşını tamamlayana kadar, kesinti olmadan yatırılacağını söyledi.

Göktaş, “Başvuruları almaya başladık, bu sabah 9 itibarıyla 169 bin 921 başvuru aldık. İlk ödemeyi mayıs ayında annelerin hesabına yatıracağız. Burada birinci çocuk için başvuru oranı yüzde 43. 73 bin 317 aile birinci çocuğu için başvurmuş. İkinci çocuk oranı yüzde 30 civarında başvuru sayımız ise 51 bin 128 oldu” diye konuştu. Bakan Göktaş, 3'üncü çocuk başvuru oranının da yüzde 18 olduğunu ve 29 bin 879 ailenin başvurduğunu dile getirerek, “3 artı çocuk için başvuru oranı da yüzde 9 civarında. 15 bin 597 ailemiz bu yıl itibarıyla dünyaya gelen her bir çocuğu için bu destekten faydalanacak. En çok başvuru İstanbul'dan, ikincisi Ankara, üçüncüsü Şanlıurfa'dan” diye konuştu.

Yine Hürriyet Gazetesinin 30.Nisan 2025 tarihli “Doğum Yardımlarına yoğun ilgi” başlıklı haber arasında “ 1 Ocak 2025 itibarıyla doğan ilk çocuğa 5 bin liralık tek seferlik, ikinci çocuğa aylık 1500 lira, üç ve sonraki çocuklar için aylık 5 bin lira destek verilecek. Ödemeler herhangi bir kriter gözetmeksizin, çocuklar beş yaşını tamamlayana kadar, kesinti olmadan yapılacak. Doğum desteklerine başvuruları 8 Nisan itibarıyla e-Devlet üzerinden almaya başladık. Ailelerimizin yoğun bir ilgisi var. Bugün itibarıyla 287 bin 518 başvuru yapıldı. En çok başvuruyu yüzde 41 oranıyla birinci çocuk için aldık. Buna göre, bu yıl dünyaya gelen birinci çocuk için başvuru sayısı ise 116 bin 594 oldu. İkinci çocuk başvuru oranı yüzde 31, başvuru sayısı 88 bin 982. 3'üncü çocuk başvuru oranı yüzde 18, başvuru sayısı 51 bin 843. 3'ün üzerinde çocuğu olan ailelerimizin başvuru oranı yüzde 10, başvuru sayısı ise 30 bin 99 olarak gerçekleşti. En çok başvuru yapan illere baktığımızda da ilk sırayı İstanbul aldı. İstanbul'u Ankara ve Şanlıurfa illeri takip etti. Başvurularda yapacağımız incelemelerin ardından ilk ödemelerimizi Anneler Günü'nün de içerisinde olduğu mayıs ayında annelerimizin hesaplarına yatıracağız. “ şeklindedir.

Diğer taraftan ve genel olarak, doğum sonrası ilk yıl içinde bir bebeğin temel ihtiyaçları arasında anne sütü veya mama ile yeterli ve dengeli beslenme aynı zamanda bebek bezini de önceliktir. Yenidoğanlar günde 16-17 saat uyuyabilmeli ve güvenli bir uyku ortamı sağlamasıda önemlidir. Düzenli banyo, alt değiştirme ve cilt bakımının yanı sıra. aşılar, doktor kontrolleri ve hastalık durumunda tıbbi müdahale sağlık boyutunu da öne çıkarmaktadır.Güvenli bir ortamda bulunma, kazalardan korunmanın yanı sıra. bebeğe sevgi, ilgi ve duygusal destek vermenin yanı sıra mevsime uygun, rahat ve temiz giysiler. İle birlikte bebeğin fiziksel ve zihinsel gelişimini destekleyen oyuncaklar ve aktiviteler temel ihtiyaçların sunulmasını gerekmektedir.Ayrıca sosyal ortam ve yaşam koşulları açısından her bebeğin bireysel ihtiyaçları farklılık göstermektedir.Dolayısıyla bedensel ve sosyal esenlik bağlamında bebeklik dönemi dahil çocukluk dönemi için bir “doğum yardımı” yeniden güncellenmiş olup kısa sürede yoğun bir başvurudan bahsedilmektedir.

Ayrıca bilindiği gibi doğum yardımı Milletvekilleri açısından soru önergelerine neden olmaktadır. Bu yönde bir süreçte söz konusudur.Bunların arasında T24 İnternet Gazetesinin 20 Ağustos 2024

2 https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/ekonomi-haberleri/dogum-yardimi-odemeleri-mayista-basliyor_ID1610682/
https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/ekonomi-haberleri/dogum-yardimlarina-yogun- ilgi_ID1611044/
<https://www.aile.gov.tr/haberler/dogum-yardimina-basvurular-basladi/>
<https://www.aile.gov.tr/haberler/dogum-yardimi-odemeleri-mayista-annelerin-hesaplarina-yatirilacak/>
<https://www.aile.gov.tr/sygm/haberler/dogum-yardimina-basvurular-basladi/>
<https://www.aile.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/>

tarihli ³ “ *CHP’li vekilden iktidara doğum yardımları eleştirisi: 300 lira olan doğum yardımları 9 yıldır güncellenmedi İktidar 9 yılda bebeklerin 616 adet bezini çaldı* “şeklinde bir haber doğum yardımı konusu ele almıştır.Bu bilgiler arasında “ .. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen, 300 lira olan doğum yardımının 9 yıldır artırılmamasını eleştirerek, enflasyon dikkate alındığında yardımların 2 bin 650 lira olması gerektiğini belirtti. Başevirgen, “Ebeveynler 2015 yılında 300 liralık doğum yardımıyla o yılda adet fiyatı 45 kuruş olan bebek bezinden 666 adet alabiliyorken, bugün adet fiyatı 6 liraya kadar yükselen bezden doğum yardımıyla sadece 50 tane alabiliyor. Yani iktidar 9 yılda bebeklerin 616 adet bezini çaldı. 300 liralık doğum yardımı ortalama fiyatı 340 lira olan 350 gramlık bebek mamasını almaya bile yetmiyor” şeklindedir. Bebekler için hijyenik boyutu dahil ihtiyaç olan çocuk bezinin 45 kuruş ile 666 adet alabilmesi mümkün olup bir defaya mahsus olan 300 TL ödeme ile 2024 yılında 6 liraya yükselmesiyle sadece 50 adet olması gelinen noktayı da yansıtmaktadır.

Bu yönde bir ihtiyaç ve güncellemeyi bekleyen diğer bir haber ise Anka Ajans tarafından 16.9.2024 tarihinde haberleşmiştir. “*CHP’li Meriç’ten, doğum yardımıyla soruya "Artış için kanun değişikliği gerekmektedir" yanıtını veren BakanGöktaş’a tepki: "Kanunu tüm partiler gönülden destekler"* “şeklinde haberleşmiştir. Bilgiler arasında “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, CHP Gaziantep Milletvekili Melih Meriç’in doğum yardımı teşviklerinin neden artırılmadığı sorusuna “Kanun değişikliği gerekmektedir” yanıtını verdi. Göktaş’ın yanıtına tepki gösteren Meriç, AKP hükümetinin doğum yardımını ‘ilk altın devletten’ sloganıyla duyurduğu 2015 yılında 300 TL olan yarım altının fiyatının bugün 9 bin liraya ulaştığına dikkat çekerek “Eğer mevzuatta güncelleme yapmak gerekiyorsa Yüce Meclisimize bu kanun getirilir, grubu bulunan tüm partiler gönülden destekler” dedi.

CHP Gaziantep Milletvekili Melih Meriç, temmuz ayında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş’a nüfus artışı teşviklerinin neden artırılmadığı hakkında soru önergesi vermiş ve “Canlı doğum yardımlarının 9 yıldır zamlanmadan sabit tutulmasının gerekçesi nedir? 2015-2023 yılları arasında Bakanlığınız tarafından kaç aileye ne kadarlık canlı doğum yardımı yapılmıştır? ‘İlk altın devletten’ sloganıyla başlattığınız doğum yardımlarının yarım altın fiyatının 26’da 1’i oranında kalması nedeniyle yeniden bir güncelleme yapmayı planlıyor musunuz? Türkiye’de doğurganlığı artırmak, çocuk yapmayı teşvik etmek için planladığınız daha etkili çalışma var mıdır? Var ise detayları nelerdir” diye sormuştu.

Meriç’in soru önergesini yanıtlayan Göktaş, 2015-2023 yılları arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 8 milyon 723 bin 895 çocuk için 8 milyon 390 bin 99 anneye toplam 3 milyar 730 milyon 829 bin 708 TL tutarında doğum yardımı yapıldığını belirterek “Doğum yardımı programı 633 sayılı Sosyal Hizmetler Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 4 üncü maddesinden hareketle 23/5/2015 tarihli ve 29364 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5/5/2015 tarihli ve 2015/7695 sayılı Doğum Yardımı Yönetmeliği kapsamında yürütülmekte olup tutar artışına ilişkin Kanun değişikliği gerekmektedir” dedi.

Bakan Göktaş’ın açıklamasını değerlendiren Meriç, şunları kaydetti:

“15 Mayıs 2015 tarihinde ve sonrasında gerçekleşen canlı doğumlar için AKP hükümetinin ‘ilk altın devletten’ sloganıyla duyurulan doğum yardımı, 2024 itibarıyla hala birinci çocukta 300 TL, ikinci çocuk için 400 TL, üçüncü çocuk için 600 TL seviyesinde kaldı. 2015’te yarım altın 300 liraydı, aradan 9 yıl geçti ve yarım altının fiyatı 9 bin liraya yaklaştı.

3 <https://t24.com.tr/haber/chp-li-vekilden-iktidara-dogum-yardimlari-elestirisi-300-lira-olan-dogum-yardimlari-9-yildir-guncellenmedi.1180210>

<https://www.ankahaber.net/haber/detay/>

chpli_meric_dogum_yardimiyla_ilgili_soruya_artis_icin_kanun_degisikligi_gerekmetedir_yanitini_veren_bakan_goktasa_tepki_kanunu_tum_partiler_gonulden_destekler_196496

Bakan Mahinur Göktaş, soru önergesine verdiği cevapta 'Tutar artışı yapılması için kanun değişikliği gerekmektedir' diyor. Ülkemizi ve halkımızı doğrudan etkileyen, gelecekte var olup olmayacağımızı tartıştıran böylesine önemli bir konuda verilecek cevap, 'Kanun değişikliği' midir? Eğer mevzuatta güncelleme yapmak gerekiyorsa Yüce Meclisimize bu kanun getirilir, grubu bulunan tüm partiler gönülden destekler.' şeklinde ki bilgiler yaşanan süreci de yansıtmaktadır. Gaziantep Milletvekili Melih Meriç⁴ tarafından soru önergesine karşı verilen yanıt bağlamında ortada yarım altının 9 000 TL olması ve 30 Bin TL şeklindeki ödeme için bir kanun teklifi de bu süreçte yer almaktadır..

Bilindiği gibi bebelere altın verilmesi geleneklerdendir. Bunun için yarım altının karşılığı olarak 300 TL lik bir ödül ve destek ise 2015 yılından beri süre gelmiştir. Herkesi içeren ve bir hediye gibi ölçü ile de sosyal yardım türü bu şekilde geliştirilmiştir. Ancak asgari standart ve ihtiyaçlar bağlamında öne çıkan çocuk bezi ve mama ele alındığında bir ölçü bulunmamaktadır. 2015 yılında bebelere altın takmak amacıyla bu şekilde ki doğum yardım ile başlayan öyküde enflasyon ve satın alma gücü zayıflatmasıyla oraya çıkan hayat pahalılığı günümüz gerçeklerdendir. Yarım altının karşılığının da 13.BİN TL olması nedeniyle bir güncelleme, kanun ile değişmesi gereken bir durumu da ortaya çıkarmaktadır.

Günümüzde daha çok nüfus ve demografik endişeler bağlamında çocuk üremesine yönelik böyle bir hedefte söz konusudur. Tarım üretimi ve alanın daraltılması ile kırsalda yaşayanların son otuz yıllarda gerilemesinin yanı sıra nüfusun kentlerde çeşitli sosyal katmanlarla birlikte yaşaması ve ayakta tutunması gibi etkenler ile birlikte eğitim ile diplomaya sahip olması ile çekirdek aile açıdan küçültülmesi ile çocuk sahibi olmasını da etkilemektedir. Kayıt dışı ekonomi ile birlikte kadınların kısıtlı bir çalışmasına yönelik sosyal destekler konusundaki eksiklikler gibi önemli etkenler ile ilgili gerçeklerle çözüm aramak yerine Aile Yılında altın takma geleneği ile böyle bir güncelleme ihtiyacı da bu kanun ile ortaya çıkmaktadır.

Bu ihtiyacın karşılanması için 7546 sayılı torba kanununun 14 maddesi ile de ilk ödeme ve bir defa olarak bebelere altın takmak için 5.000 TL lik bir ödeme çocuk yardım adına ödemeyi güncellemiştir. 2015 yılında bebelere altın takılması için yarım altının karşılığı olarak 300 TL nin bir defa da ödemesi ile başlayan uygulama da günümüzde yarım altının karşılığı 13.000 TL dir. Çeyrek altın ise 6 500 TL olup aile yılı kapsamında çeyrek altının altında 5.000 TL nin uygun görüldüğü de görülmektedir. Sosyal yardım türü arasında ki doğum yardımını anlamdırmayı da gerek yapmaktadır.

Ayrıca günümüzde altın dışında Euro" temel alınarak ele alındığında aylık 9.5 Euro olmak üzere toplam 114 Euro karşılığı olarak 5 Bin TL şeklinde ödenme de uygun görülmüştür. 5 yaşını tamamlayana kadar aylık 1 500 TL (34 Euro) olmak üzere yıllık 18 Bin TL (410 Euro) ödeme öngörülmektedir. Toplam 60 ay için 90 Bin TL (2.400 Euro) ödeneceği de görülmektedir. Üç ve üzeri çocuklar için atmışinci ay dahil 5.000 TL olmak üzere toplam 300 Bin TL doğum yardımı için ödemelerin SYDV tarafından gerçekleşmesi ve öngörülerek bu ödemeler aynı zamanda Sayıştay kapsamın dışına da alınmaktadır.

Satın alma gücü ve yarım altın gibi ölçünün karşılığı olmadığı gibi özellikle çocuk bezi ve maması öncelik olması diğer bir ölçüdür. 2015 yılında ki günün koşullarına göre 45 kuruştur. Bir yıl için 666 adet olarak aylık 55 çocuk bezi gibi destek söz konusudur. Bu ölçüler ile birlikte aile yılı kapsamında, üç ve sonraki çocuklar için çocuk başı aylık 38 Euro olmak üzere 114 Euro karşılığı olarak aylık toplam 5 bin lira destekten de bu şekilde bahsedilmektedir.

4 <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y3/T2/WebOnergeMetni/489841fc-e691-475a-b2fe-ec58851c299d.pdf>

<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T7/WebOnergeMetni/1c6b2745-38c8-4346-af04-afa6fcdbe67a.pdf>

Çok kaba bir hesapla, üç çocuklu bir anneye çocuklar için 5 yaşına gelene kadar toplam 395.000 TL doğum yardım şeklinde ödeme söz konusu olacaktır. Diğer taraftan % 50 ye yaklaşan enflasyon ve hayat pahalılığı ve de satın alma gücünün zayıflaması gerçeklerdedir. Sosyoekonomik tercih ve gelişmelere dayalı gelirler dikkat edilmeden ve hoyratlaşma ile beslenme dahil gelişime yönelik temel ihtiyaçlar için belli bir kriter olmadan da böyle bir düzenleme aynı zamanda sosyal hizmetler ve sosyal devlete bakış içinde önemlidir.

Bu yeni düzenleme ile doğum yardımları için sosyal koruma ve sosyal yardım türleri arasında yer almasında sosyal hizmetler dahil yöntem ve araçları da önemli kılmaktadır. Ancak bu süreçte yarım altın gibi geleneksel bakış dahil sosyal hizmetleri de içeren herhangi bir kriter veya şart aranmadığı gibi belli koşulları yerine getiren tüm anneler başvuru yapabilecektir. Herkesi içeren bu düzenleme ve yöntem, Avrupa Sosyal Şartı dahil ailenin korunması ve insan onurunun korunması açısından da önemlidir. Sosyal haklar bağlamındaki haklar arasında öne çıkarılan “doğum yardımı” ödemeleri ise artık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonundan yapılacaktır şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Şimdiye kadar idari işlemler ve Sayıştay gibi mali denetim yerine bu yardımın SYDV ve İçişleri Bakanlığına devir edildiği hukuksal boyut ayrıca söz konusudur. Hukukun üstünlüğü ve hukuk devlet özelliği ile kamusal hizmetler açısından özel hukuk ve kamu hukuk arasındaki ilişkiler belirleyici olmasını gerekmektedir. Buna rağmen sosyal yardım türleri açısından yeni bir idari ve hukuksal bakış ve yöntem bu süreçte ayrıca öne çıkmaktadır. Altın takma dahil asgari standartlara dayalı bir kriter olmadan böylece ihtiyaç duyulan kaynak ise görüldüğü gibi genel bütçeden Fona aktarılacak olup hiçbir vergi ve kesinti yapılmayacak şekilde kanunda öne çıkmaktadır.

Kamusal sosyal hizmetler kapsamında ve kamusal sosyal yardım türleri kapsamında ki bu yeni düzenlemede görüleceği gibi ödemeler için kaynak genel bütçeden aktarılacağı da ayrıca vurgulanmaktadır. Gelir farkı gözardı edilmeden herkesi kapsamaktadır. Sanki hak görüntüsü ile birlikte güncelenen doğum yardımı ile nüfus ve demografi ile ilgili bir çözüm aranmaktadır. Diğer taraftan yaşayan Türkiye ‘deki Suriyeliler arasında ki doğum artışı da diğer bir etkidir. Bu etkenlerle birlikte sosyal ekonomik açıdan gelirleri kısıtlı anneler ise öncelikli bir başvuruyu doğal olarak öne çıkarmaktadır. Bu yöndeki ödemeler açısından Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü yerine SYDV ları bir aracılık işlevi öne çıkarken bu yöntemde ki ödemenin insanlık onuru dahil anayasal açısından ele almasını da görev yapmaktadır.

Diğer taraftan kamusal sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik açısından da prime dayalı olmayan kamusal sosyal yardım türleri ayrı bir şekilde ele alınmaktadır. Kamusal sosyal yardım türleri arasında yarım altın takmak yerine üretilen “doğum yardım” uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslarla birlikte doğum desteği ilk kez 2015 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çatısı altında uygulamayı başlatmıştır. Görüleceği gibi geleneksel açıdan yarım altın takılması veya hediye gibi bir ölçü, bir kriter olarak öne çıkarmıştır. Ayrıca 2004 yılından beri Anayasa nın 90/6 maddesi bağlamında Avrupa Sosyal Şartı iç hukukun parçasıdır. Türkiye içinde önemli bir dönümdür. Ancak işselleşmeyi de gerektirmektedir. Bu özellikle birlikte ailenin korunması ile ilgili anayasal görev bağlamında 3.6. 2011 tarihli ve 633 sayılı “*Sosyal Hizmetler Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında KHK*”nın Ek 4. maddesin de “doğum yardımı” ayrı bir şekilde yer almaktadır. Özellikle de bebek bezi ve mama gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması ile aile ile ilgili görevini hafifletmeye yönelik bir hediye ile bir hak görüntüsünü de verebilmiştir.

Karşılığını bulması amacı ile ilgili bu madde 7542 sayılı kanunda değişmiştir. Yeni bir kriter için güncelleme ise kanun ile ancak mümkündür. Bu yönde bir kanun olmadığı içinde bu güne kadar yürürlükte dir. Aynı zamanda kanunlaşmamış idari bir karar özelliği ile bu uygulamaya yönelik olarak Sayıştay’dan görüş alınmıştır. İdari işlemler için 23.5.2015 tarihli “Doğum Yardım

Yönetmeliği" ile ⁵ sosyal yardım türlerine bu şekilde dahil edilmiştir. "Sosyal hizmet uygulaması ve sosyal yardım kapsamında "doğum yardım sitemine" girmişler için bu ödemeler ise görüldüğü gibi 2015 yılının Mayıs ayından sonra gerçekleşmeye başlatılmıştır.

Bu tarihten önce çocuğu olanlar yardımdan yararlandırılmadığı bir durum da söz konusudur. Bu tarihten itibaren Türk vatandaşlarına ve mavi kartlılara canlı doğan birinci çocuğu için uygulanmaya başlamıştır. Ancak bu süreçte Avrupa Sosyal Şartı gibi sosyal hakların göz ardı edildiği bir durumda söz konusudur. Bu hükme göre Türk vatandaşlarına ve mavi kartlılara canlı doğan birinci çocuğu için ve bebeklere altın takılması bağlamında 300 TL yarım altının karşılığıdır. Buna göre de, ikinci çocuğu için 400 TL, üçüncü ve sonraki çocukları içinse 600 TL tutarında bir defaya mahsus doğum yardımı ödemesi yapılmaya başlamıştır. 45 kuruş olan bebek bezi ve mama dahil çeşitli temel ihtiyaçların karşılanması ve asgari standartların aranması yerine bir ödül veya hediye olarak sosyal yardım türleri arasında üretilmiştir. 2015 sonrası üç çocuğu olan annelere bir kereliğine de toplamda 1.300 TL ödendiğinden de bahsedilmektedir. Bu kapsamda il müdürlükleri, SHM'ler, tarafından idari bir işlem ile birlikte Sayıştay tarafından alınan görüş ile birlikte söz konusu yönetmeliğe göre bir itirazın 15 gün içinde sonuçlanması gibi uygulamadır. Sınırlı ve ödül gibi bir uygulama 30. Mart 2025 tarihine kadar da süre gelmiştir.

Bir defaya mahsus söz konusu bu uygulama yönetmeliğinin 10. maddesine göre yapılan başvuru ve kayıtlar ile ilgili işlemler süre gelmiştir. İdari işlemlerle denetlenmesi için var olan Sayıştay'ı da görevli kılmaktadır. İl Müdürlüğünce ödeme yapılacak kişiler için Bakanlık için ödenek talebi ile birlikte Defterdarlık tarafınca yapılan ödeme yöntemi aynı zaman da kamusal sosyal yardım yöntemleri arasında da yer almaktadır. Bir hak özelliği bağlamında idari işlemler ve Sayıştay için mali bir denetim bu şekilde söz konusudur. (Not: Bu yönde bir genelge de söz konusu olup günümüzde halen internet ortamında yayımlanmamaktadır.) ⁶ 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilen yeni düzenleme, ödeme yönetimi de birlikte değiştirmiştir.

Kamusal harcamalar açısından 2015 yılından beri söz konusu bu ödeme yöntem ve uygulama yerine 30. Mart 2025 tarihinde yürürlüğe giren 7546 sayılı Kanunun 14. maddesinde söz konusu doğum yardımları ile ilgili ödemeler ise söz konusu yönetmelik yerine Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarınca yapılması da sağlanmıştır. Avrupa Sosyal Şartı gibi sosyal hakların göz ardı edilmesiyle de 10 Nisan 2025 tarihinde ki bu yönetmelikte güncellenmiştir. ⁷

Halbuki 633 Sayılı Sosyal Hizmetler Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında ki KHK kapsamında ki yönetmelikle artık Vakıf Mütevelli Heyeti ile alınan kararlar dahil böyle bir ödeme ile de kamusal sosyal yardımlar için ikinci bir paralel uygulamayı öne çıkarmaktadır. Sisteme dahil edilmesiyle böyle bir uygulama ve ödeme yöntemi hukukun üstünlüğü ve hukuk sistemi açısından da ayrışma ve farklılaşmaya neden olmaktadır. Diğer taraftan son yönetmelikle ve bu özgünlükle birlikte itiraz yeri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olup en geç 30 gün içinde sonuçlanmasını gerekmektedir. İdari karmaşıklıkla birlikte İç İşleri Bakanlığı dahil Vakıf uygulamaları ile hak sahipleri için bir kargaşa üretilmiştir.

⁵ <https://www.aile.gov.tr/eskisehir/duyurular/dogum-yardimi-uygulamasi/>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150523-5.htm>

<https://www.aile.gov.tr/kirklareli/haberler/dogum-yardimi-nedir-kimler-nasil-faydalanabilir/>

<https://www.aile.gov.tr/media/32569/alo183-dogum-yardimi.pdf>

https://strateji.ksu.edu.tr/depo/belgeler/Do%C4%9Fum%20Yard%C4%B1m%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20K%C4%B1lavuz_1506251102296577_1804201514329974.pdf

⁶ <https://www.aile.gov.tr/ss/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/dogum-yardimi/>

⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/04/20250410-2.pdf>

Kaynağını genel bütçeden alan ve TBMM de kanunlaşması ile Sosyal Yardım ve Dayanışma Fonuna aktararak yoksullukla mücadele dahil kamusal açıdan bahsedilen böyle bir ikili yapı sosyal yardımı ve bu yöndeki toplumu da etkilemekte ve belirlemektedir. Sosyal yardım türleri arasından da bebekler için altın takması gibi gelenekle ve yarım altın gibi bir ölçü ile öne çıkan “doğum yardımı”, yardımlar arasına ayrıca ve böylece yer verilmiştir. Son düzenleme ile SYDV lar ile öne çıkan bu uygulamada ihtiyaç sahibinin başvuru ve uygun görülmesiyle Belediye Başkanları ve üyeler dahil Kaymakam ve/ya Vali'nin Başkanlığınca oluşan heyetler tarafından kararlarla ödemenin yapıldığı bir Vakıf uygulaması da artık ve böylece söz konusudur.

Sosyal devlet ve sosyal haklar ise hesap verilebilirlikle vardır. İnsan onurunun korunması içinde önceliktir. Hak sahiplerine yönelik kamusal sosyal yardımlar için de öne çıkarılan ikili bir yapının aktörü olan Vakıfların, Türk Medeni Kanun Kapsamında tüzel kişilik özelliğine sahip olması ve özel hukuk kapsamında ele alınması hem hukuksal hem de idari boyutu dahil kamu hukuk açısından önemli bir ayrımı da içermektedir. Özgün ve “oksimoron” bir uygulamayı ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde yarım altının 13 Bin TL ve çeyrek altının 6 500 TL olması ve 5 bin TL şeklinde güncellenmiş olan “doğum yardım” türü için de sosyal yardım adına bir araçsallaşma ve işlev bu yeni yöntemle birlikte hukuksal boyutu ortaya çıkarmaktadır. Doğum yardımı gibi anayasal hak ve hak sahiplerine yönelik böyle yöntemleşme ile böyle erişim, aynı zamanda vergi verenleri de doğrudan ilgilendirmektedir. Anayasa uygunluk ve tutarlılık açısından TBMM ‘yi özellikle ilgilendirmedir. Diğer taraftan 7546 sayılı kanun ile “Aile ve Sosyal Hizmet Bakanlığı (ASHB) da ki Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü gibi yapı da kamusal sosyal yardımlar açısından SYDV ile özgün ve oksimoron ve de “anomi” yapının her açıdan ele almasını gerekmektedir.

30 Mart 2025 e kadar söz konusu yönetmelikle şimdiye kadar yapılan ödemelerin yanı sıra ayrıca “Çoklu Doğum Yardım Programı” gibi ayrı bir sosyal yardım türü de söz konusudur.⁸ Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından duyulan bu program nüfus yapısının korunması ve Anayasa da ki sosyal devlet ilkesini gözetmek amacıyla olduğu da vurgulanmaktadır. Bebeklere yarım altın takma yerine yapılan doğum yardımına eke olarak çoklu doğum ile dünyaya gelen çocukların bulunduğu muhtaç hanelerdeki 0-24 ay arası çocukların beslenme ve öz bakım ihtiyaçları için geliştirilmiş olup Fon kaynağı ile finanse edilen bir yardım programını da üretilmiştir. Bebeklik döneminde çocuk bezi ve maması gibi bazı temel ihtiyaçların sağlık kapsamında karşılanması için bu yardım programından, Türk vatandaşı yararlanmaktadır. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik (SYDT) Kanunu kapsamında da, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları tarafından muhtaç olduğu tespit edilen ve çoklu doğum ile dünyaya gelen çocukların bulunduğu haneler faydalanabilmektedir.

İkametgâhın bulunduğu yerdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakfına giderek veya e-Devlet Kapısı üzerinden Sosyal Yardım Başvuru Hizmeti sekmesi kullanılarak başvuru yapması mümkündür. Açıklamalara göre hane içinde kişi başına düşen aylık geliri net asgari ücretin 1/3'ünden (2025 yılı için 7.368,22 TL) az olan haneler faydalanabilmekte olup hayattaki 0-24 aylık her bir çocuğuna (iki ve üzeri), Sağlık Bakanlığının Çocukluk Dönemi Aşı Takviminde yer alan aşıları süresi içinde yaptırılması kaydıyla, aylık 400 TL olmak üzere nakdi yardım şeklinde gerçekleştirilmektedir. Sosyal yardım ihtiyacı olanlara yönelik hak görüntüsü ve sosyal yardım adına öne çıkan bu uygulama, aynı zamanda kamusal sosyal yardım açısından hukuksal boyut dahil ikili yapının da somut bir örneğidir.

Hukuk devlet özelliği ve hukuksal boyut dahil ikili yapı bağlamında başvurunun yapıldığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakfı tarafından gerekli incelemeler yapıldıktan sonra Mütevelli Heyeti tarafından 3294 sayılı Kanun kapsamında bir değerlendirme de yapmaktadır. Böyle bir

8 <https://www.aile.gov.tr/sss/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/coklu-dogum-yardimi/>

belirleme ve ödeme yönetimi açısından Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakfı Mütevelli Heyetine bir devir yetki söz konusudur.İçişleri Bakanlığı ve Vakıf Genel müdürlüğüne yapılan devir dahil özellikle Kaymakamlık belirleyici olmaktadır. Bu yetki devir ile başvurusu 3294 sayılı Kanun kapsamında olduğu kabul edilenler için; sağlık kontrollerinin düzenli yaptırılmasına bağlı olarak çocuk başına 400 TL ödeme yapılmaktadır. Günümüz de bebek bezi ve maması öncelik olmak üzere bebeklik dönemde ki bedensel ve sosyal gelişmeler bağlamında sosyal yardıma ihtiyaç duyulan ailenin ve de annenin korunması öne çıkmaktadır.Bu yöntem ile de uygun görülen dokuz euro değerinde ki bu ödemeler iki ayda bir PTT aracılığıyla kişilerin hesaplarına aktarılmasından da bahsedilmektedir.

Kamusal sosyal yardım türleri ve hukuksal ikili yapılı arasında 2015 yılından beri kamusal sosyal yardım türleri arasındaki “doğum yardımı” için son yeni düzenleme ile de görüldüğü gibi yöntem açısından farklı bir uygulama bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Özellikle 2004 yılından beri Avrupa Sosyal Şartı gibi sosyal hakların göz ardı edilmesi ve SYDV ile söz konusu uygulama için çaba ve güzellemlerle süre gelen ya hayırseverlik ya da yardımseverliğe sahip bir güzellemlerle bu ikili yapı süre gelebilmiştir. Bu bakış ile de görüleceği gibi 7546 sayılı Kanununun 14. maddesinde ki yeni düzenleme ile sadece Türk vatandaşlarına, 1/1/2025 ve sonrasında canlı doğan çocukları için başvuru yapılması da sağlanmıştır. Mavi kart sahipleri kapsam dışında olup Türkiye’de ikamet ediyor olmaları koşuluyla;doğum yardımı yapılır şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Bu tutarlar ise 213 sayılı Vergi Usul tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranını geçmemek üzere belirlenecek oranda artırma ise Cumhurbaşkanı yetkisindedir.

Altın gibi bir ölçü olmadığı gibi idari hukuk yerine özel hukuk kapsamını da içerecek şekilde ki “doğum yardımı” ödemeleri, ise 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 2 nci maddesi kapsamında ve muhtaçlık şartı aranmaksızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılacaktır. Yarım altının 13.Bin ve çeyrek altının 6 600 TL olmasıyla 5.Bin TL uygun görülmesi ile de yöntemsel ve bakış açıdan sosyal hak ve insan haklarını da içeren hak sahiplerine yönelik erişim de farklılaştırmaktadır.Kamusal hizmetler bağlamında idari işlemler için var olan Sayıştay ile ilgili boyut ve denetim yerine ihtiyaç duyulan kaynak, genel bütçeden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna aktarılmasına bu şekilde hükmedilmiştir.

Dolayısıyla sağlık dahil yaşam hakkı ve sosyal koruma bağlamında ailenin korunması için öne çıkarılan “Çoklu Doğum Yardım Programı”na ek olarak 2015 yılından beri altın takma geleneğinin karşılığı olarak söz konusu “doğum yardımı” ile yeni bir yapı ve güncelleme de öne çıkan SYDV ları ve ödeme yönteminin hukuksal boyut dahil ele alınmasını gerekmektedir. Diğer taraftan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin tamamlayıcı ve sosyal anayasa olarak öne çıkan “Avrupa Sosyal Şartı” bağlamında kamusal sosyal yardım ve türleri açısından yöntem ve ödemeleri de ayrıca önemli kılmaktadır.SYDV için kamusal ilişki ve harcamalar için önemlidir. Yükümlülükler uygunluk ve tutarlılığın aranılmasını da görev yapmaktadır.

Toplumda kişilerin özgürleşmesi ve sosyal haklar ile korunmaya yönelik “Avrupa Sosyal Şartı” ele alındığında, yoksulluk ve/ya fakirleşme bağlamında çeşitli kavramlaşma ve sosyal katmanlara yönelik halen süre gelen böyle bir özgün ikili yapı da ortaya çıkmaktadır.Ancak teknik ve hukuksal boyutun ele alınması yerine siyaset boyutu ise bu süreçte herşeyin önüne çıkabilmektedir.Ya hayırseverlik ya da yardımseverlikle sosyal haklara yönelik bakış yoksulluğun ve oluşan toplululuğun /toplumun özgürleşmesini aynı zamanda toplumsal dışmanın ilk adımlarındandır.Sosyal adalet ve gelir adaletsizliğine etken olan bakış ve tercihler herşeyin önündedir. 2015 yılında başlayan“doğum yardımına yönelik yönetmelik ile de süre gelen ödeme yöntemi ve öngörülen uygulama da özellikle mali denetim açısından özellikle öne çıkan Sayıştay

tarafından yapılan mali denetim ve idari işlemler için değerlendirmeler bu açıdan önceliklidir. Hasap verilirlilik açısından yoksulluk ve sosyal yardımlar bağlamında TBMM olmak üzere vergi verenleri ve de yurttaşları da her açıdan ilgilendirmektedir. İnsan onurunun korunması hukukun üstünlüğü için de olup görüldüğü gibi öncelikler arasındandır.

Ayrıca teknik, hukuksal ve siyaset ile ilgili üç boyut arasında özellikle siyasetin her şeyin önünü çıkarılması teknik ve hukuksal boyutu zayıflatabilmektedir. Sahip olan bakış ve hukuktan da uzaklaşmaya orantılı ve ortaya çıkan süreklilik açısından ASHB 'nın 2011 Yılı Faaliyet Raporuna göre ise "Şartlı Sağlık Yardımı" gibi bir sosyal yardım türü de bu süreçte üretilmiştir. Ancak Avrupa Sosyal Şartı gibi sosyal hakların göz ardı edilme ve sosyal dayanışma ve yardımlaşma için bir öykü ve hafızadır. 2010 yılında Bakanlık Onayı ile Sağlık Bakanlığı ile koordineli yürütülmektedir. Fon ve SYDV'na yönelik bu yardım programı ile çocuk ölümlerinin ve çocukların hastalanma oranlarının azaltılması hedeflenmektedir şeklinde ki bilgi 119. sayfada da yer almaktadır."Fon Kurulu'nun 23.12.2010 tarihli kararı ile Ocak 2011'den geçerli olmak üzere aylık ödeme miktarları artırılmıştır. Buna göre aylık ödeme miktarları; • Sağlık yardımı alan çocuklar için 30 TL, • Gebelik yardımı alan anne adayları için 30 TL, • Doğumun hastanede yapılması halinde bir kereye mahsus 70 TL, olarak uygulanmaya başlamıştır. 2011 yılında, Şartlı Sağlık Yardımı kapsamında 757.757 kişiye toplam 143.303.400,00 TL kaynak aktarılmıştır şeklindeki bilgi yönetmeleri ile birlikte yer almaktadır. Bu uygulama diğer Faaliyet Raporlarında da devam ederken 2015 yılında Faaliyet Raporunun 129. sayfada "Şartlı Sağlık Yardımları (Sağlık ve Gebelik) (ŞSY)" şeklinde devam ederken ek olarak "doğum yardımı" süreli yardım türleri arasında yer almaya başlamış olup Sayıştay görüşü ile oluşan yönetmelik dahil gelişmeleri de birlikte yansıtmaktadır.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ⁹ (ASHB) İÇİN SAYIŞTAY RAPORU (2023)

Görüldüğü gibi "Bireyin, ailenin ve toplumsal değerlerimizin korunması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamak" misyonuyla öne çıkan ASHB aynı zamanda 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ¹⁰ ile birlikte öne çıkmaktadır. Bu Kanunun amacı ise korunmaya, bakıma veya yardıma ihtiyacı olan aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

Kapsamı ise sosyal hizmetlerle ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişileri ve özel hukuk tüzel kişilerini, sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarında çalışan personeli, sosyal hizmetlerden faydalananları ve faydalananacak durumda olanları kapsar şeklindedir.

Ayrıca hukukun üstünlüğü ve çocukların korunması amacıyla öne çıkan "korunma ihtiyacı olan çocuk" tanımı "Sosyal Hizmetler" içindir. Kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü ise kamusal sosyal hizmetleri bir görev yapmaktadır. İnsanlık öyküsünde hayırseverliğin kamusal hizmetlere dönüşümde asli görevleri arasında Türkiye de öne çıkan Sosyal Hizmetler aynı zamanda bir öykünün de parçasıdır. 1959 tarihli ve 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsünün Kurulmasına Dair Kanun¹¹ önemli bir dönüşüm noktasıdır. Hayırseverlik ve

9 <https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkinda/misyon-ve-vizyonumuz/>

10 <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2828&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

11 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmetlerin-donum-noktalarindan-7355-sayili-sosyal-hizmetler-enstitusu-kurulmasina-dair-kanun/>

yoksulluk bağlamında sadaka dahil uygulamalar yerine eğitimle birlikte bir profesyonelleşme söz konusudur.

Sosyal hizmetin anlaması ve karşılığı ise iç hukukun parçası olan Avrupa Sosyal Şartıdır. Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili 14. maddesi diğer yeni bir dönemi de başlatmıştır. Anayasal haklar arasında olup hayırseverlik veya yardımseverlik yerine sosyal haklar bağlamında ki ¹² 13. madde, sosyal yardım ve yoksullaşma için de önemli bir maddedir. Görüleceği gibi kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir şeklindeki sosyal haklarının karşılığını bulmasını da görev ve yükümlü kılmaktadır. Yöntem ve araçlar açısından teknik boyutun yanı sıra hukuksal boyut dahil dinsel öğretiye dayalı hayırseverliğin sosyal hizmetlere dönüşüm sürecinde evrenselleşme dahil bir profesyonelleşme süreci de yaşanmıştır.

2014 yılında evrensel sosyal hizmetler tanımı da bu süreçte güncellenmiştir.¹³ Evrensel etik ve ilkeleri de öne çıkarılan IFSW ve IASSW Genel Kurulu tarafından 2014 yılında ki tanım güncellenmiştir. *“Sosyal hizmet; sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir. Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Sosyal hizmet teorileri, beşeri bilimler, sosyal bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarıyla mücadele etmek ve iyilik halini geliştirmek için insanlarla ve yapılarla çalışır. Sosyal hizmetin bu tanımı ulusal ve/veya bölgesel düzeylerde geliştirilebilir.”* şeklinde kamusal bir sosyal hizmetler boyutu ve gelişmeler Sayıştay dahil kamu yararı ilkesinin gözetilmesi için de önceliklidir. İnsan hakları ve onurun korunması bağlamında içselleşme ve anlamayı da gerektirmektedir. Özellikle sadaka vermek yerine yoksulluk veya fakirleşme ile ilgili olarak sosyal hizmet konusunda ki eğitim bağlamında sosyal çalışmacılar ise asli bir görev olarak yer almasını öngörmektedir.

Profesyonelleşme boyutu dahil 2828 sayılı Kanun ve Avrupa Sosyal Şartının karşılığının idari işlemler dahil her açıdan bulunması Sayıştay içinde önemlidir. Ayrıca korunma ihtiyacı olan çocuk tanımı bağlamında 2005 yılından beri 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ¹⁴ önemli bir kanundur. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi bağlamında temel hakların yanı sıra danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma gibi koruyucu ve destekleyici tedbirler ile çocukların üstün yararı ilkesinin gözetilmesi öncelikli görevlerdendir.

Dolayısıyla bebeklik ve çocukluk dönemi dahil aileleri de ilgilendiren 2828 ve 5395 sayılı iki kanun ile birlikte kamusal hizmetler arasında sunulan sosyal hizmetler açısından Anayasa ve sosyal haklar açısından karşılığının bulunması ve gözetilmesini de görev yapmaktadır. Ayrıca ASHB açısından ailenin ve çocuk hakları dahil korunması bağlamında ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal yardımlar dahil sosyal destek sağlamak; bu amaçla gerekli planlamaları yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak gibi bir görevi de öne çıkarmaktadır.

Her yıl TBMM de yapılan görüşmeler sonrası merkezi yönetim bütçenin kanunlaşmasıyla söz konusu harcamalarla sunulan Bakanlık tarafından sosyal yardımlar ise önemli uygulamalardandır. Görevleri bağlamında kamusal sosyal yardım ve türleri açısından yöntem ve ödemeleri de ayrıca

12 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-sosyal-sarti-14-madde-gercege-aykiri-ceviri-ile-sosyal-hizmetler-icin-kara-leke-2/>

13 <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
<https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>
<https://www.ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/>

<https://sh.hacettepe.edu.tr/tr/menu/tanitim-213#:~:text=A%C5%9Fa%C4%9F%C4%B1daki%20tan%C4%B1m%20IFSW%20ve%20IASSW%20Genel%20Kurulu%20taraf%C4%B1ndan%202014%20y%C4%B1l%C4%B1nda%20onaylanm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r.&text=%E2%80%9CSosyal%20hizmet%3B%20sosyal%20de%C4%9Fi%C5%9Fimi%20ve,bir%20meslek%20ve%20akademik%20disiplindir.>

14 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf>

önemli kılmaktadır. Bilindiği gibi kamu kaynağını oluşturmak için vergi ile çeşitli kalemlerden yapılan transferle sunulan hizmetlerin harcamasında ki anayasal görev ve amaçlar aynı zamanda kriterlerle de her yıl olduğu gibi idari işlemler için mali bir denetim, Sayıştay tarafından yapılmaktadır.

En son olarak 3.12.2010 tarihli 6085 sayılı “Sayıştay Kanunu” kapsamında ki Sayıştay anayasal ve yargısal bir kurumdur. ¹⁵Görüleceği gibi kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetler ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli, zamanlı bilgi ve raporları sunmayı görev yapmaktadır. Ayrıca genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığını denetler, sorumluların hesap ve işlemlerinden kamu zararına yol açan hususları kesin hükme bağlar şeklindedir. Genel uygunluk bildirimini TBMM Meclisine sunar. Kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapar şeklinde böyle bir yargısal görevlere yönelik kararlar da almaktadır.

Böyle bir anayasal görev ve söz konusu mali denetim açısından 2023 yılı için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile ilgili bir rapor ise görevi kapsamında yayınlanmıştır. ¹⁶ Görüleceği gibi ASHB , 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli bir kamu idaresidir. İdare, temel görevleri kapsamında bütçesinin büyük bir kısmını sosyal yardım ve sosyal hizmet görevine ayırdığını da vurgulamaktadır. Sosyal yardım ve hizmetler ise genel olarak Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve İl Müdürlükleri ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca yürütülmekte olduğundan da bahsedilmektedir.

Yine görüleceği gibi 2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına 149.868.618.000,00 TL ödenek tahsis edilmiş olup, bu tutar genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine verilen ödenek ile ilgili bir mali denetimi muhasebeleşme dahil raporlaştırılmıştır. Kamu yararı ilkesi bağlamında ki bu görev kapsamında 2023 yılı için muhasebeleşme ve raporlama amacıyla Sayıştay tarafından Eylül 2024 de yayımlanmıştır. 2023 yılında Sayıştay Başkanlığı tarafından “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” için yapılan değerlendirme raporunda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu görüldüğü gibi ayrı bir şekilde ele alınmıştır.

ASHB ile ilgili olarak “A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” arasında ki” 6. *İlgililerine Ödenemeyen Yaşlı ve Engelli Aylıkları ile Doğum Yardımlarının Bütçe Emanetleri Hesabında İzlenmemesi*” bilgiler ise 17-18 sayfalarda yer almaktadır. Vergi veren ve TBMM açısından hesap verilebilirlik ve kamu yararı ilkesi bağlamında ki mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulguların da yer aldığı bölümün de , **bilgiler arasında doğum yardımları dahil ilgililerine ödenemeyen ve hatalı muhasebeleştirme ile de görüldüğü gibi (760.235.920,55 TL) eksik tespit edilmektedir.** Buna dayalı olarak “Mali tabloların doğru ve güvenilir bilgi sunmasını teminen yaşlı ve engelli aylıkları ile doğum yardımlarından ilgililerine ödenemeyen tutarların 320 Bütçe Emanetleri Hesabı’nda izlenmesi, dönem sonunda sürelerin güncellenmesi amacıyla hesabın bölümlenmiş yardımcı hesapları arasında aktarma yapılması ve hesaba alındığı malî yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar ilgililerince talep edilmeyen tutarların da bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmektedir. “ şeklindedir. Ayrıca idari işlemlerin kişilere bildirmesi öncelikli görevlerdendir. Bu görevin yerine getirilmemesiyle hukuksal güvence ortadan kalktığı gibi keyfiliklere nedendir. Dolayısıyla kamusal sosyal yardım türleri arasında idari işlemlerle ihtiyaç sahibi arasında ki doğum yardım ilgililerine ulaşılmadığı ve kayıtlara uygun olmayacak şekilde bir ödeme yönündeki tespit, bu yöndeki keyfilikleri ve de kanunun karşılığının olmadığını da yansıtmaktadır.

15 <https://www.sayistay.gov.tr/?lang=tr>

16 <https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/xLYGP0rop4-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi>

Yine bu bilgiler arasında örneğin İŞKUR ile ilişkiler bağlamında sosyal yardım yararlanıcıların istihdama kazandırılmasına yönelik yükümlüğün tam olarak yerine getirilmediği şeklindeki tespit dışında bazı eksikliklerde çeşitli bölümde yer almaktadır. Vergileri ve harcamaları ilgilendiren ve sunulan hizmetler açısından görüldüğü gibi idari ve hukuksal boyutu birlikte ortaya çıkarmaktadır. Adli boyut dahil hukuksal durum aynı zamanda TBMM doğrudan ilgilendirmektedir. Sorumlular açısından adli ve de idari bir işlem için gereğinin yapılmasını da görev yapmaktadır. Dikkat edilmemesi de diğer önemli konu olup kanunsuzluğa/adaletsizliğe bir ortaklık söz konusu olabilmektedir. Özellikle kamu kaynağını oluşturmak ve kamusal açıdan sosyal yardımları da birlikte sunulan hizmetler için vergi verenleri ilgilendiren bu rapor da Bakanlık dışında "Fon" bölümü ise Sayıştay tarafından ayrı bir şekilde özellikle ele alınmıştır.

Özellikle TBMM ve yargı sistemin de bir parçası olan idari işlemler için var olan "Sayıştay" tarafından 2023 yılı için söz konusu sosyal yardım türlerini de içeren ve 2024 yılında ele alınan "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu" dahil Bakanlık, ise kamu yararı ilkesi dahil anayasal sadakat için de önceliklidir. Avrupa Sosyal Şartı'na uygun olmasına yönelik görev ve önem, sosyal devlet ve sosyal haklar açısından da önceliklidir. Sosyal hakların karşılığı için hesap verilebilirlik ve kamu yararı ilkesi bağlamında söz konusu harcamalar dahil sunulan hizmetler, hukukun üstünlüğü ve de hukuk devleti açısından da önceliklidir. Raporlama ile sunulan tespit ve bilgiler aynı zamanda hukuksal uygunluk ve tutarlılık için de önemlidir.

Hesap verilebilirlik ve böyle bir anayasal görev, Sayıştay gibi yargısal ve hukuksal denetim bağlamında mali yapı ile ilgili raporun 37. ve 38. sayfalarında şu ifadeler de özellikle yer almaktadır. *"3294 sayılı Kanun ile kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na tabi olup, özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir. Söz konusu vakıflar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının idari yapılanması içerisinde yer almamakla birlikte, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 'Fonun gelirlerinin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak, SYDV'lerin harcamalarını, iş ve işlemlerini denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek' gibi görevler Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Dolayısıyla, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının denetim ve kontrol işlemleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bununla birlikte, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığının da denetim alanındadır."*

Görüleceği gibi sosyal devlet "Hesap Verilebilirlikle vardır. Sosyal haklar bağlamında öne çıkarılan sosyal yardım türleri için belirleme dahil ödemeler amacıyla, aracılık dahil öne çıkarılan SYDV ile ilgili uygulamada ki özel hukuk kapsamında ki işlemler ele alınırken Sayıştay tarafından yapılan mali denetimin mümkün olmadığını da özellikle açıklamaktadır. Ayrıca bilindiği gibi idari işlemlerin kişilere bildirmesi öncelikli görevlerdendir. Bu görevin yerine getirilmemesiyle hukuksal güvence ortadan kalktığı gibi keyfiliklere nedendir. SYDV ve Mütevelli Heyeti bağlamında ki kararlara dayalı işlemler ise idari işlem dışındadır.

İdari hukuk yerine özel hukuk kapsamında ele alınması da sağlanmaktadır. Öncelikle sosyal yardım ihtiyacında ki hanelere yönelik milyarlarca harcama ve ödeme dahil idari işlemler için Sayıştay denetimi bu şekilde kaçınılmazdır. Yararlanıcı kişiler için de, hem teknik hem de hukuksal bir kargaşa söz konusudur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında adil yargılama hakkı açısından yetkiler dahil bir özgün ve anaomni durum da ortaya çıkmaktadır. SYDV'nin güzellenmesi ve Avrupa Sosyal Şartının dikkate edilmemesiyle hukuksal güvence de ortadan kalmaktadır. Söz konusu yetki devirleri ile de çeşitli keyfiliklere neden olup bu yönde hesap verilebilirlik bu şekilde engellenmektedir. Vergi verenler dahil kamusal sosyal yardım kapsamında kamu yararı ilkesinin gözetilmediği bir durum ortaya çıkmaktadır.

Yine bilindiği gibi 29 Mayıs 1986 tarihli ve 3294 sayılı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu" ¹⁷kapsamında ve 17 Temmuz 1986 tarihli "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği" yayımlanması ile SYDV ve öne çıkan Kaymakamlık ile de özgün bir yapı aynı zamanda görüldüğü gibi toplumsal bir aktör olarak öne çıkmıştır. Fakirlik ve dayanışma bağlamında kömür yardımı gibi başlayan uygulamalara yönelik SYDV kapsamında ki mütevellî heyet ise belirleyicidir. İç İşleri Bakanlığı ve de Vakıflar Genel Müdürlüğü devir ile oluşan hukuksal durum için yapılan ayrıca tespit aynı zamanda yoksullukla mücadele için ve karşılığının bulunması içinde önemlidir.

Sosyal yardım ile ilgili gelişmeler bağlamında onlarca çeşitli türlerde üretilmiştir. Sosyal yardım adına tüm il ve ilçelerde SYDV da kurulmuştur. SYDV açısından özel hukuk özelliği ile birlikte ve idari hukuk vede kamu hukuktan ayrılarak hukuksal bir durumda öne çıkarılmıştır. Ayrıca idari işlemlerle milyarlarca harcama ve ödeme hem Sayıştay denetiminden hem de hukuksal denetimden de kaçınılmaktadır. Bu durum ve yöntem ise hem yoksulluğu hem teknik hem de hukuksal boyutu da birlikte öne çıkarmaktadır. Sayıştay ve hukuksal kaçınılma boyutu ,TBMM dahil vergi verenleri de doğrudan ilgilendiren bilgidir. Özellikle de yoksulların haklarını savunmak ve yoksullukla mücadele bağlamında oluşan sosyal yardım topluluğunun/toplumun özgürleşmesi ,insan onuru içinde öncelik olmaktadır.

Kaynağının vergi toplaması ile sunulan hizmetler arasında ki kamusal sosyal yardımlar açısından asli görev bağlamında ASHB sahip yetki ve görevlerin SYDV'na bu şekilde de devredilerek İç İşleri Bakanlığı ve Kaymakamlık yoksulluk ve süreklilik açısından da belirleyicidir. Ayrı bir paralel yapı aynı zamanda anayasaya rağmen halen söz konusudur. Bu yapı ve bakış ise 2004 yılından sonra daha da aktif hale getirilmiştir. Sosyal yardımlar bir araç olduğu gibi süreklilik ise yoksullaşma ile mücadelenin engellenmesini de bir aktörü olabilmektedir. Özellikle SYDV ve özel hukuk kapsamında hayırseverlik veya yardımseverliğe bakış toplumu da her açıdan belirlemektedir. Sosyal yardımların araçsallaşmasının da idari işlemler için var olan Sayıştay açısından böyle bir mali denetimsizlikle söz konusudur. Halen garabet/ oksimorun yapı ve uygulamalar , idari ve hukuksal açıdan da görüldüğü gibi ayrılmaktadır. Yöntemsel ve hukuksal açıdan haklara erişimi de doğrudan etkilemektedir. Hesap Verilebilirliği de bu şekilde engellemektedir. Ortaklık ve keyfiliklerle birlikte sahip olan hakları bu süreçte değersizleştirmektedir.

Bu oksimorun yapı aynı zamanda 1995 yılında "yoksulluğun istismarı ve savurganlık" olarak ele alınmıştır.¹⁸ Bu süreçte Sayıştay denetiminden çeşitli hukuksal keyfiliklerin engellenmesi yerine önemli bir orandaki harcamaların denetimsiz kılması ve kaçınılması gibi bir hedef bir öncelik olabilmektedir. TBMM dahil mali denetim dışında böyle bir özgün uygulama aynı zamanda sosyal yardım olarak zannedil(e)bilmesini sağlayabilmektedir. İdari işlemler için var olan Sayıştay tarafından yapılan tespit ve bilgilere karşı TBMM dahil her hangi bir endişe içinde olmadığı da görülmektedir. Özgürleşme gibi çaba yerine siyasetin işlerine de gelmektedir. Hem Sayıştan hemde hukuksal kaçınmaya ortakta yapılmaktadır. Hukuksal ayrışma dahil böyle bir özgünlük ve sosyal yardımlara yönelik keyfiliklerle birlikte halen süregelen bu uygulama ve yapı ,TBMM de ve son düzenleme de özellikle öne çıkmaktadır.

Anayasaya uygunluk ve tutarlılık Anayasal sadakat ve özgürlükler için önceliklidir. İnsan onurunun da korunmasına yönelik kamu yararı ilkesi bağlamında kamu kaynağını oluşturmak için vergi ile sunulan ve asli görev ve de hizmetler açısından kamusal sosyal yardımlar için yapılan harcama ve ödeme de ki bu mali denetimsizlik , insan onuru ile özellikle ele alınması gereken bir konudur. Yoksulluğun mücadelesi adına SYDV tarafından söz konusu sürekliliği ile sosyal yardım

17 <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3294&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/08/20050821-3.htm>

18 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yoksullugun-istismari-ve-savurganlik/>

adına yapılan harcamalar için SYDV ve sosyal yardım için sunulan hizmetler,sadece hak sahipleri değil toplumsal etkiler açısından da ayrıca önemli olmaktadır.Özellikle Sayıştay tarafından yapılan tespit ve Avrupa Sosyal Şartı açısından halen süre gelen hukuksuzluk ve kanunsuzluğa ortak olunmaması için ayrıca anayasal bir görevi de ortaya çıkarmaktadır.

ASHB dahil yapılan açıklanan bilgiler ve özellikle sosyal yardım alan hane sayıları yıllara göre: 2002 yılında 1 milyon 2015 haneden bahsedilirken 2019 yılında 3 milyon; 2021 yılında 3,3 milyon ve 24 yılında 5 milyon aileye yönelik sosyal yardımlarla “sosyal yardım toplumunun ve topluluğun ” oluşmasına da nedendir.Kişiler için ayrı ayrı öykülere nedendir.Yoksullaşma ve böyle bir ihtiyaca neden olan sosyal ve ekonomik gelişmelerin yanı sıra yönetsel bakış ve tercihlerle sosyal yardımlar önemli bir araç olabilmıştır.Böylece sosyal yardımlar ile oluşan toplum ve topluluklar bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Özellikle toplumdan dışlanan ve/ya yeni karakterle karşılaşılmasına neden olabilmektedir. Çeşitli topluluklar ve yeni yeni kimlikler sosyal ortam ve yaşam koşullarını da belirlemektedir. Yaşamda tutunması ve çocuklar için özellikle yeni öykülere nedendir.

Çocukların kamusal açıdan korunmamasıyla umutlarını yok etmek aynı zamanda bir insan öyküsüdür.Yoksulların haklarının savunulmamasına orantılı olarak yoksulluğun çeşitli ve farklı şekilde kavramlaştırılması kargaşalara da nedendir.Sahip olan hakların korunması ve erişilmesi yerine bu yönde ki zeminle birlikte ki durum ve her türlü gelişmeler aynı zamanda seçmenleri ve de siyaseti de doğrudan ilgilendirmektedir. ¹⁹Bu ve her açıdan Avrupa Sosyal Şartı’nın içselleşmesini de gerektirmektedir.

Türkiye de yoksullaşma ile ilgili olarak ve anayasal haklara rağmen öne çıkan SYDV ve birlikte ki yapı ile oluşan özgün toplum ve topluluk boyutunun ve gelişmelerin birlikte ele alınması aynı zamanda çözümlerini Anayasa ile birlikte birlikte içermektedir.İnsan hakları ve sosyal haklar eksenli bakış ise sosyal hizmetler bakış ile de orantılıdır.Sosyal koruma ve sosyal esenlik/iyilik hali ile sosyal haklara erişimde teknik,hukuksal ve siyasi boyutta ortaya çıkmaktadır.Bu yöndeki yetkinlikle birlikte uygulamaları belirleyen ASHB için Sayıştay tarafından iki farklı yapı bağlamın da mali denetim kapsamında ki tespit ve açıklamalar TBMM dahil her açıdan ele alınması gereken konudur.

Özellikle kamusal sosyal yardımların yoksullukla mücadele ve dayanışma açısından milyarlarca harcamanın SYDV devredilerek idari işlemler kaçınılmasını içeren çalışmalar aynı zamanda Faaliyet raporlarına bu şekilde yansımaktadır. Hukukun üstünlüğüne rağmen özellikle hukuksal ayırım ve özellikler dikkat edilmemektedir.Sosyal yardım türleri adına da görüldüğü gibi 2023 yılında doğum yardımları dahil ilgililerine ödenemeyen ve hatalı muhasebeleştirme ile de (760.235.920,55 TL) eksiklik söz konusudur.TBMM ortamı dahil her açıdan sorgulanılması gereken bir bilgidir.Aynı zamanda hukuksal ve teknik açısından önemin de ötesinde anayasal durum onurların korunması dahil insan hakları ve sosyal haklar ile birlikte da ortaya çıkmaktadır.Özgürleşme ile de doğrudan olup görev ihmali dahil sorumlular açısından TBMM dahil hem idari hem de adli boyut için gereğinin yapılmasını görev yapmaktadır.

1986 yılından beri bir aktör olarak yer alan SYDV ile yoksulluğun istismarı dahil sürekliliğine yönelik tercihler görüleceği gibi toplumu her açıdan etkilemektedir. Yönetimsel açıdan sunulan kamusal hizmetler bağlamında asgari standart ve sosyal korumaya yönelik temel haklara ulaşım açısından hesap verilebilirlik ise TBMM dahil halen dikkat edilmemektedir.Halbuki üç boyutun ayrı ayrı ve birlikte ele alınması hem anayasal hem de kamu yararı ilkesi için gereken bir durumdur. Sayıştay tarafından bu yöndeki açıklamalar hukukun üstünlüğü ve de sosyal hukuk devlet özelliği için Avrupa Sosyal Şartını önemli kılmaktadır. Sosyal hakların korunması amacıyla özellikle

19 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/anayasaya-aykirlilikla-yoksullugun-istismari-ve-kamusal-sosyal-yardimlardan-yararlanan-sosyal-yarim-secmenlerinin-secimlere-etkisi/>

kanunilik,ölçülülük ve de kamu yararı ilkesi ile var olan ve de kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergilerle yapılan harcamanın mali denetlenmesi bu açıdan önceliklidir.

Bu amaçla öne çıkan ve idari işlemler için var olan Sayıştay tarafından SYDV gibi yapı için yapılan tespit ve açıklamalar özellikle adli boyut dahil hukuksal gereği birlikte ele alınmasını görev yapmaktadır.Bu görev bağlamında görüldüğü gibi, vergi verenler açısından TBMM için bir denetleme ve de Anayasaya uygunluk söz konusu olmadığı gibi sosyal hizmetleri içselleştirmeye orantıdır.Tepkisizlikle birlikte sosyal adalet ve haklar bağlamında haklara erişim açısından her türlü ve her açıdan çeşitli keyfiliklere açık olduğu durum , İdari işlemler için var olan Sayıştay daki açıklamaları ve tespitleri anlamlı ve önemli kılmaktadır.

İdari işlemlerin kaçınılmasıyla öne çıkan SYDV ile milyarlarca harcama ve ödemelerin denetimsiz kılınması yoksulların hakları savunmasız bıraktığı gibi yoksullukla mücadeleyi anlamsızlaştırabilmektedir.Ayrıca iç hukukun parçası olan ve anayasal haklar arasındaki Avrupa Sosyal Şartının 13,14 ve 30 maddesinde öne çıkan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı bağlamında “sosyal hizmetlerin” öne çıkarıldığı ASHB açısından yetkinlik ise kamu yararı ilkesi için önceliklidir.Ancak “sosyal çalışma görevlisi” gibi dünyada karşılığı olmayan bir görev ile sosyal hizmetler ve sosyal yardım zannedilmektedir.Kendi meslekleri dışında benzer yetkiye sahip olmasını sağlamaya yönelik Çocuk Koruma Kanunu ve Pekin Kuralları ile var olan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi açısından diğer önemli kanundur.Halbuki sözleşmelerin ve sosyal hizmetlerin içselleştirmesi ve karşılığının olmasını gerekmektedir.

Yöntemsel ve araçlar açısından ise 2828 sayılı kanun diğer içselleşmesi gereken kanundur.Bu görev yükümlüklerle kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergi verenleri ve kamu yararını ilgilendiren Sayıştay raporunda ki devamla şu ifadelere de ayrıca yer verilmektedir: *"Bu çerçevede, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun 2023 yılında 90.261.799.467,40 TL gelirine karşılık 92.288.237.897,90 TL gideri olmuş ve dönem sonunda olumsuz faaliyet sonucu 2.026.438.430,50 TL zarar gerçekleşmiştir."* şeklindedir.Ortada muhasebeleşmemiş ve doğum yardımı dahil ilgililere ulaşılmamış (760.235.920,55 TL) başta TBMM tarafından dikkat edilmeyen böyle bir yapı ve bakış ile birlikte bir kamusal zarardan da bahsedilmektedir. Sorumlularda gayet açık ve bellidir.Keyfiliklerle birlikte denetimden kaçırıldığı bir harcama da söz konusudur.Kamu yararı ilkesi bağlamında hesap verilebilirliğin engellemesi sosyal ve hukuk devlet özelliğini de zedelemektedir.

FAALİYET RAPORLARI (2023-2024)

2023 Faaliyet Raporu

Görüldüğü gibi 2011 yılından beri ASHB tarafından faaliyet raporları yayımlanmaktadır.Kamu kaynağını oluşturmak ve sunulan hizmetler için vergiler ve yetkinlik dahil kamu yararı ilkesi ile merkezi yönetim açısından 2024 yılında açıklanmış 2023 yılı Sayıştay raporu ve de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) ve birimler arasındaki Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış Faaliyet Raporlarının birlikte ele alınmasını gerekmektedir.

İdari işlemler için var olan Sayıştay tarafından görüldüğü gibi “Dayanışma Fonu” ile ilgili bilgilerle birlikte Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğün de bazı bilgiler de bu raporda ayrıca yer almaktadır.²⁰ Görevlerini de içeren bilgiler arasında “• 29.05.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu’nun amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulanmasını sağlamak için gerekli idarî ve malî tedbirleri almak, • SYDTF’nin gelirlerini zamanında toplamak, toplanan gelirlerin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak, • 3294 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan vakıfların harcamalarını, iş ve işlemlerini araştırmak, in celemek, izlemek

²⁰ <https://www.aile.gov.tr/media/160427/faaliyet-raporu-2023.pdf>

https://www.aile.gov.tr/media/197323/faaliyet-raporu-2024_son_28-02-2025.pdf

ve denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usûl ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek,” şeklindedir. Görüldüğü gibi TBMM dahil mali denetimsiz özgün bir yapı ile sosyal yardım türleri için harcama böyle bir keyflikle halen süre gelmektedir.

Diğer taraftan kaynağını vergiden alan ve harcanan kamusal sosyal yardımlar dahil 2023 yılı kanunlanmış bütçesi (149 868 618.000 TL) raporda da yer almaktadır.. Buna dayalı olarak 2023 yılı Faaliyet Raporunda ²¹ ki yer alan bilgiler arasında özellikle bütçeleme ve kanunlaşma da yoksulluk ve mücadele kapsamında kısaca 5 milyona yakın ailelere yönelik sosyal yardım türleri 33. sayfada tablolashmıştır. Tablo 8’e göre “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Dayanışma” başlığı altındaki “Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü” kalemi dahil için (91 582.780.000 TL) ye ek olarak ödeneklerle birlikte (140.135.703.368 TL) harcama da söz konusudur.

2023 yılında Euro’nun 20.TL olarak ele alınması ve yaklaşık 7-8 Milyar Eurodan fazla bir harcama Genel Seçimle birliktedir. AiSHB’nın 2023 Raporunun 33.sayfalarında ki bilgiler arasında 2023 yılı için öngörülen genel harcamalar ise toplam (149.868.618.000 TL) yerine ek ödenekle (212.378.808.427) TL şeklinde harcama 10 Milyar Euronunda üstündedir. Özellikle 14.Mayıs 2023 yılında TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimi ile genel toplam açısından % 30 oranında bir artış söz konusudur. Sayıştay tarafından bu artışın ve etkilerin ele alınmadığı da görülmektedir.Bu bilgi ile birlikte Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü için % 61 oranda (92.138.165.000 TL) yerine görüldüğü gibi “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma” başlığı altında ve ; “Sosyal yardımlaşma” için (42.953.992.314) TL ve “Yoksullukla Mücadele” için ödenekle “97.181.711.055” TL olmak üzere 2023 yılı sonunda aynı kalemde % 65 oranında ki artışla (140.410.716.937 TL) harcama yapılmıştır.

Devamında sosyal yardımlara ilişkin detaylı sayılarda ,tablolashmıştır.138.sayfadaki tablo 25 deki bilgilere göre “2023 yılında tüm kamu kurumları tarafından yapılan sosyal yardım harcaması 305,9 milyar TL olmuştur ve sosyal yardımların Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki oranı %1,20 olarak gerçekleşmiştir. “ şeklindedir. 14.Mayıs.2023 tarihli Genel Seçimin de birlikte ele alınmasını da içeren Tablo 25 ise Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce Yapılan Sosyal Yardım Harcaması (SYDTF + Genel Bütçe) 192,6 Milyar TL dir. Sosyal Yardımlardan Faydalanan Toplam Hane Sayısı ise 4.989.456 dir. GSS Primi Devlet Tarafından Ödenen Kişi Sayısı 9.021.162 dir. SYDV Sayısı ise 1.003 SYDV Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi Sayısı 4.269 dur.

Bu yönde ki protokollar arasında sosyal yardım ihtiyacı olan çocuklar için 4-6 yaş arasındaki çocukların Kur’an Kursuna gönderilmesi gibi bir ihtiyaç ve ödeme için ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığına yapılması gibi diğer türlerde geliştirilmiştir. ²² İdari işlemler için var olan Sayıştay tarafından mali denetimin engellenmesi veya kaçınılması ile sosyal haklar bağlamında asli ve sosyal yardımın nasıl araçsallaştığı ve hayırseverlik boyutunun önemli bir örneğidir.

İnsan hakları ve sosyal haklar bağlamında sosyal korumaya yönelik kamusal sosyal yardım adına ve 142.sayfa da ise Aile Destek Programı bölümde “Doğum Yardımı” bunların arasındadır. Bebeklere takılması için yarım altının karşılığı olarak 300 TL şeklinde ki “Doğum Yardımı Programı 633 sayılı KHK’nın Ek-4’üncü maddesi doğrultusunda 15 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamıştır. 2023 yılı için bu hükme göre Türk vatandaşlarına ve mavi kartlılara canlı doğan birinci çocuğu için 300 TL (yaklaşık 10 Euro), ikinci çocuğu için 400 TL (13 Euro), üçüncü ve sonraki

21 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/12/202212-B17.pdf>

https://www.aile.tr/media/182191/faaliyet-raporu_20241025_butce-tablolari-eklenmis_tasarimli-son.pdf

22 <https://din Hizmetleri.diyanet.gov.tr/Documents/PROTOKOL.pdf>

<https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/34150/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-ile-diyanet-isleri-baskanligi-arasinda-is-birligi-protokolu-imzalandi>

<https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanligimiz-ile-diyanet-isleri-baskanligi-arasinda-4-6-yas-kur-an-kursu-destegi-programi-protokolu-imzalandi/>

*çocukları içinse 600 TL (Yaklaşık 20 Euro) tutarında bir defaya mahsus doğum yardımı ödemesi yapılmaktadır. Bu kapsamda il müdürlükleri, SHM'ler, her ne statüde olursa olsun (hizmet alımı yoluyla istihdam edilenler dâhil) kamu kurum ve kuruluşlarınca istihdam edilen personel için çalıştığı kurum ile büyükelçilikler ve konsolosluklar aracılığıyla alınan başvurular neticesinde, Bakanlığımız bütçesinden **2023 yılında 614.732 çocuk için 584.255 hak sahibine 266,7 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.** “ şeklindedir.*

Görüleceği gibi 2015 yılında yarım altın karşılığı bir hediye ile başlayan doğum yardım için genel bütçe kapsamında yapılan başvuru ile 611.743 çocuk ve 584.255 hak sahibi için söz konusu idari işlemler ile 266.7 milyon ödeme Sayıştay raporuna göre de ele alınmıştır. Ortada bebeklik dönemi için çocuk bezleri ve maması dahil temel ihtiyaçlarını içeren doğum yardımları ile ilgili ilgililerine öden(e)meyen ve hatalı muhasebeleştirme ile görüldüğü gibi (760.235.920,55 TL) şeklindeki bir eksiklikte söz konusudur. Görev ihmali dahil sorumlular açısından hem idari hem de adli boyut için gereğinin yapılmasını da görev yapan bir durumda önemli bir konudur.

Muhasebeleşme dahil eksiklikle birlikte bir sefer olmak üzere ölçü olarak altın dışında “euro” ele alındığın da çocuk başı 10 Euro karşılığı ödeme aynı zamanda hayırseverlik ve sadaka gibi bir yardımı anlandırmak içinde önemli bir örnektir. Aynı zamanda sosyal hakları açısından karşılığının her açıdan değerlendirilmesini de gerekmektedir. 2015 yılında ki yarım altın ile ilgili gelişmeler açısından ölçü alınmadığı gibi asgari standartlara dayalı somut kriter ve ölçü olmadan “lütuf” şeklinde ki ödeme söz konusudur. Halbuki yarım altın Mayıs 2023 den sonra 5-6 Bin TL olup bunun yerine bebekler için bir defa olarak 300 TL şeklinde bir ödeme aynı zamanda bebek bezi ve mamaları içindir. Bu ödemeler ile birlikte 2023 yılında ki Genel Seçimler ve SYDV gibi yapı aynı zamanda seçmenleri de aynı zamanda etkilemekte ve belirlemektedir.

Yoksulluk ve çaresizlik sarmalı ile birlikte ki süreklilik bağlamında günümüzde 5 Milyon hane ile oluşan sosyal yardım toplumu/topluluğuna yönelik sosyal yardım türlerinden bazıları için milyarlarca harcama ve idari işlemler için var olan Sayıştay, görüldüğü gibi önemli bir kurumdur. Kamu zararı ve keyfilikler ile birlikte çeşitli muhasebe eksiklikler için yapılan tespit ve bilgilerin ve de süreci de içeren gelişmelerin ve seçmelerinin özgürleşmesi önemlidir. Hem yurttaşlık kimliği dahil toplumsal etkisinin birlikte ele alınması aynı zamanda anayasal bir görevi de öne çıkarmaktadır.

Diğer taraftan sosyal yardım toplumu ve/ya topluluğuna dönüşmede öne çıkan SYDV gibi bir aktör aynı zamanda yoksullukla ilgili bir damgalama ve utanma duygusunu beslemektedir. Bilindiği gibi “utanma” olgusu, mensubu oldukları toplumun yaşam standartlarını yerine getirememeleri ile orantılıdır. Buna yönelik bir güzelleme ve Avrupa Sosyal Şartı ile öne çıkan sosyal hizmetler dahil yollukla mücadele ve sosyal dışlanmayı olağanlaştırma ile hayırseverliği ve sadakalaşmanın olağanlaşmasına yardım edebilmektedir. Teknik ve hukuksal boyuttan uzaklaşılarak bireylerin toplumdan uzaklaştırılmasına ve sosyal dışlanma olgusuna katkı verebilmektedir. Aynı zamanda “damgalama” olgusunu da birlikte öne çıkarmaktadır. Kişilerin kendilerini farklı kılan ve başkalarını gözünde değersizleştirerek ve onları düşük bir konuma yerleştiren bir özelliğe sahip olmasını da sağlayabilmektedir. Her alan da görülen yoksulluğun da önünü geçerek bir süreklilik söz konusudur. Yoksulluk mücadele yerine her yıl artmasının yanı sıra sürekli kılmasına yönelik SYDV ile aslında sosyal adaletten ve sosyal devletten uzaklaşmasına neden olabilmektedir. Utanma ve damgalama olgusu ile oluşan kültür, bakış ve topluluk/toplumla birlikte sosyal dışlanma olgusunu güçlendirme de ise SYDV ve Kaymakamlık, bilindiği gibi seçmenler dahil önemli bir önemli aktör olarak özellikle öne çıkmaktadır.

İnsan onurunun korunması ve özgürleşme de bir araç olan sosyal yardım adına SYDV ile öne çıkan yapı ve uygulama ile istismar ve savurganlık dahil yoksulluk sarmalına da neden olabilmektedir. Sürekliliğe yönelik yönetsel tercih ve etkiler toplumu da her açıdan ve doğal olarak şekillenmektedir. Bir insanlık ve insan hakları sorunu olan “yoksulluk” ise genellikle yaşamın

içinde olan ve asgari standartlara dayalı temel haklar ile ilgili olanaklardan yoksun kalma durumunu ifade etmektedir.Sosyal koruma ve sosyal iyilik bağlamında esenlik aynı zamanda sosyal hakların bütünüdür.İnsan hakları ve insan onurunun korunması bağlamında bir mücadele deki yoksulluk/fakirleşme ki bu kavram beslenme, barınma, sağlık, eğitim, giyim,kültür, dinlenme gibi beşeri ihtiyaçlar kavramına da özellikle dayanmaktadır. İ

Asgari standartlara dayalı ve insani temel ihtiyaçlar sosyoekonomik koşullara bağlıdır.Yönetimsel tercih ve modeller bağlamında ve hoyratlaşma ile ekonomik açıdan şiddet kapsamındaki yoksunluk arasında “aşırı yoksulluk” yerine “derin yoksulluk” gibi bir kavramlaşma de üretilmektedir.Sistemsel açıdan asgari standartlara dayalı “sosyal devlet” ile yüksek standartlara yönelik “refah” gibi kavram kargaşaları , yoksullukla mücadele içinde önemlidir. Sosyal yardım ve yoksulların haklarının savunmak ise hukukun üstünlüğü için önemli olup buna rağmen sosyal adalet dahil hoyratlaşmaya da yardımcı olabilmektedir.

Kıta Avrupası açısından ise Avrupa Sosyal Şartı’nın 30. maddesi bağlamında herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma şeklinde hakka erişimde kavramları farklı şekilde bakabilmektedir. Hoyratlaşma ile de sosyal yardım araçsallaşması ile geline nokta da bu yöndeki mücadeleyi de zorlaştırabilmektedir.Yoksulların haklarının savunmasız bırakılması ve SYDV gibi bir yapılanma ile hem sosyal yardımları hem de yoksullukla mücadeleyi,dayanışmayı anlamsız ve değersiz kılabilir.Sosyal devleti de anlamsız kılarak Türkiye de bilim dahil her açıdan hoyratlaşma ile günümüzde öne çıkan “derin yoksulluk” dışında mutlak yoksulluk kavramları arasında yer almaktadır.Bu kargaşa için göreceli yoksulluk , öznel veya gelir yoksulluğu , insani yoksulluk dışında sosyal dışlanma ve de yoksulluk kültürü gibi sosyal yardım topluluğu şeklindeki kavramlaşma mücadele ve dayanışma ruhunu örseleyebilmektedir.Aynı zamanda günümüzde önemli bir ihtiyaç olan “sosyal vatandaşlık “şeklinde ele almasını da zorlaştırabilmektedir.²³

Toplumsal açıdan beş milyon haneyi ilgilendiren sürekliliğin sağlanması ve yaşam öyküsünü belirleyen kaderleşme bu raporlara yansımaktadır.Bu raporlaşma gelişmeleri ve bakışı birlikte içermektedir.Özellikle yoksulların haklarının savunması için önemli bir araç olan sosyal yardımın araçsallaşması ile hoyratlaşma arasında idari işlemleri engellemek ve Sayıştay’sız ilk hedeflerden olabilmektedir.Anayasal haklara rağmen yoksulluk ve mücadele adına söz konusu sosyal yardım türlerine ve SYDV na yönelik programlar arasında 2023 yılı için “Çoklu Doğum Yardım Programı “ 143.sayfada yer almaktadır.Teknik ve hukuksal boyut ve de Avrupa Sosyal Şartı TBMM dahil tüm süreçte ele alınmamaktadır.Gerçek bilgiye karşı bir korku ile de siyaset boyutu bu süreçte özellikle öne çıkarılmaktadır. 2011 yılında ki “Şartlı Sağlık Yardım” türünün devamı da olarak “Çoklu Doğum Yardım Programı Yardım” programına dönüşüm , gelişmelerin de parçasıdır.2004 yılında ki Anayasaya ki değişikliği bağlamında Avrupa Sosyal Şartı ile ilgili durum ve bu süreçte Sosyal Haklar ve erişim bağlamında hukuksal boyut ise özellikle göz ardı edilmektedir.Sorgulamayıda engellemekte olup harcamalar dahil bazı kesimlerin işlerine de gelebilmektedir.

Halen süre gelen bu ikili yapısallıkla ortaya çıkan yapısal sorununun sosyal hizmetler boyutu dahil göz ardı edilmesiyle de yer alan bilgiler arasında da“3294 sayılı Kanun kapsamında yer alan ihtiyaç sahibi hanelerin çoklu doğum sonucu olan ve hayattaki 0-24 aylık her bir çocuğuna (iki ve üzeri), Sağlık Bakanlığının Çocukluk Dönemi Aşı Takviminde yer alan aşılari süresi içinde yaptırılması kaydıyla, aylık 400 TL (13 Euro) olmak üzere nakdi yardım şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2023 yılında 25.825 çocuk için çoklu doğum ile çoklu doğum ve şartlı sağlık yardımları kapsamın da toplam 62,4 Milyon TL kaynak aktarılmıştır.” şeklindedir.Altın gibi ölçü olmadığı gibi asgari ücrete dayalı sosyal yardım ihtiyacı olanlara yönelik olarak aylık ortalama 13 Euro yu içeren yardım ile çocukların yaşamda tutunması beklenmektedir.Yöntem dahil sosyal ortam ve yaşam koşulları ve gelişmeler ele alındığında ayrıca sosyal yardım

23 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari-hayirserverlik-modelinden-kamusal-hizmete-gecisin-zorunlulugu-sosyal-vatandaslik-sosyal-hemserilik/>

adına “lütuf”, sadakalaşma ve araçsallaşma ile böyle yeni bir toplumun/topluluğun örneği de olabilmektedir.

2024 Faaliyet Raporu

2025 yılında hazırlanmış 2024 yılı Faaliyet Raporunun ²⁴ 27.sayfasında ise (206.193.650.009) TL ödenek yerine (184.831.239.620) TL şeklinde bir harcama gerçekleşmiştir. SYDV na yönelik kalem ve transferlerin açık ve net olmamasıyla bütçenin kanunlaşması ile de 40. sayfada “Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma” Bölümünde ki ödenek ise (205.861.822.000) olup 184.615.754.159 harcama söz konusudur. Bunların arasında “Yoksullukla Mücadele” için (166.378.738.727) harcamadan bahsedilmektedir. Aynı zamanda sosyal haklar dahil karşılığının bulunmasını da görev yapmaktadır. Diğer taraftan yoksullukla mücadelenin engelli olan ve özel hukuk ve kamu hakuk arasında ki ayrışımaların Avrupa Sosyal Şartı dahil anayasal göreve rağmen dikkat edilmemesi önemli bir sorun kaynağı olabilmektedir. Göz artı etmelerle yoksulların haklarının savunmasız bırakılmasına neden olan SYDV ile iki hukuksal yapı ve özellikler bütçenin bu şekilde TBMM de kanunlaşması sosyal yardımların sadakalaşmasının da ilk adımı olabilmektedir.İdari işlemler ile ilgili hukuksal güvence ile birlikte Sayıştay’sız bir mali denetim konusunda ki bu eksiklik ve önemsizlik aynı zamanda keyfiliklerin beslenmesine de yardım olabilmektedir.

Bütçenin kanunlaşma sürecin de sosyal transferler açık ve net olmadığı gibi önemli sosyal yardım türleri açısından ödenek transferleri dahil idari işlemler için var olan Sayıştay denetiminden yoksun kılındığı veya kaçınıldığı bir durum, bu şekilde söz konusudur. Yoksullarının haklarının savunması bağlamında ve anayasal hak ve görevler arasında ki sosyal yardım dahil az milyon beş milyon haneye milyarlarca ve harcamalara yönelik 2024 yılı Raporunun 156.sayfasında ise *“2024 yılında tüm kamu kurumları tarafından yapılan sosyal yardım harcaması 491,7 milyar TL olmuştur. ve sosyal yardımların Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) içindeki oranı %1,11 olarak gerçekleşmiştir.”* şeklindedir. Sosyal yardımlara ilişkin detaylı sayısal veriler ise Tablo 25’te yer verilmektedir.

Görüleceği gibi SYDV bağlamında ve idari işlem yapılmaksızın (SYDTF + Genel Bütçe) ile Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünce Yapılan Sosyal Yardım Harcaması (TL) ise 275.3 Milyar TL dir. Sosyal Yardımların GSYH İçindeki Payı ise %1,11’dir. Sosyal Yardımlardan Faydalanan Toplam Hane Sayısı 4.574.684 dir.2022 Yaşlı ve Engelli Aylığı Fayda Sahibi Sayısı 1.503.087 olup 2022 Yaşlı ve Engelli Aylığı Toplam Aktarılan Kaynak (TL) 62.734.337.756 TL dir.SYDV Sayısı 1.003dir. SYDV Personel Sayısı 9.092 ve SYDV Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi Sayısı 4.251 olup ASHB dışında Vakaf Mütevelli Heyetine ,İşleri Bakanlığına ve de Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilmiş böyle bir yetki ve görev için paralel özgün yapı Anayasa ya rağmen öne çıkmaktadır.

Ayrıca “Ana Gruplar Bazında Sosyal Yardım Programları” ile ilgili Tablo 26 da da sosyal türler ile ilgili bölümler arasında “Aile Yardımları” arasında “Doğum Yardımı” ve “Çocuklu Doğum yardımı” alt alta yer almaktadır. 2024 yılında ülke genelinde toplam 4.574.684 hane sosyal yardımlardan faydalanan arasında ki bilgiler arasında ,Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu’nun Amaçlarını Gerçekleştirmeye Yönelik Diğer Destekler arasında Türkiye Aile Destek Programı kapsamında 2024 yılında yaklaşık 3,6 milyon tekil haneye aktarılan toplam destek tutarı 46,48 Milyar TL’şeklinde yer almaktadır.

Kısaca 2023 yılına göre sosyal yardım topluluğu şeklindeki 5 milyon hanelere yönelik harcama açısından bir azalma söz konusudur.Yapılan Genel Seçime orantılı olduğu da görülmektedir. Sayıştay tarafından önemli oranda SYDV dahil sosyal yardımlar ile ilgili mali denetimsizlikle birlikte 161. Sayfada devamı olarak denetim kapsamındaki *“Doğum Yardımı;”* ile ilgili bilgiler 2023 yılındaki

²⁴ https://www.aile.tr/media/197069/faaliyet-raporu-2024_son_28-02-2025.pdf

https://www.aile.tr/media/182191/faaliyet-raporu_20241025_butce-tablolari-eklenmis_tasarimli-son.pdf

bilgi aynen yer almaktadır. 2015 yılında yarım altının karşılığı olarak 300 TL nin aynen devam etmesi de sağlanmıştır. Utanma duygusu ve damgalama ile sosyal dışlanma olgusunu güçlendiren bakışla birinci çocuğu için söz konusu bir defaya mahsus doğum yardımı ödemesi de yapılmaktadır

.Enflasyon ve hayat pahalılığı ile sadece çocuk bezinin en ucuz 300 TL olmasıyla birlikte devamı olarak “..*Bakanlığımız bütçesinden Doğum Yardımı kapsamında 2024 yılında 478.689 çocuk için 451.912 hak sahibine 211 Milyon TL tutarında ödeme yapılmıştır.*” şeklindedir. Haziran -Aralık 2024 döneminde yarım altın ise 7-9 Bin TL arasındadır.. Görüleceği gibi 2023 yılında yapılan başvuruların 2024 yılında azalması ile birlikte birer defa olmak üzere çocuk başına 7 veya 9 Bin TL yerine 300 TL ödeme yapılmıştır. 13 Euro karşılığı bir ödeme aynı zamanda söz konusu yardımı ve altın takma gibi bu uygulamayı anlamsız ve da önemsiz kılmaktadır..Altın yerine ölçü olarak ayrıca “euro” şeklindeki ödeme ise sosyal yardımların nasıl araçsallaşmasına yardımcı olabilmektedir. Kamusal sosyal yardım adına ve yoksullukla mücadele adına sosyal yardım sarmalı bir sürelilikbir “lütuf” olarak öne çıkmaktadır. Aylık çocuk bezi ise 2015 yılında 45 kuruş olmak üzere 30 adet 13.5 TL dir.Günümüzde ise yarım altın takmak amacıyla da 300 TL ile sadece çocuk bezi karşılanacak olması ve böyle bir ödeme , sadakalaşmanın ve de hayırseverliğin somut bir örneği olabilmektedir.

2023 yılında Sayıştay tarafından ortada ayrıca doğum yardımları dahil ilgililerine öden(e)meyen ve hatalı muhasebeleştirme ile görüldüğü gibi (760.235.920,55 TL) şeklindeki bir eksiklikte ise önemli gerçeklerdendir.Yoksulların savunmasız bırakılması ve TBMM tarafından da özellikle dikkat edilmeyen bir konudur.Görev ihmali dahil sorumlular açısından hem idari hem de adli boyut için gereğinin yapılmasını da aynı zamanda kamu yararı ilkesini de zedelemeyi de ilgilendirmektedir. Ancak bu yönde bir görev ve çabanın olmaması diğer önemli konudur. Ayrıca mali denetimsizlikle birlikte idari işlemler için var olan Sayıştay işlevsiz kılmaktadır. SYDV lar tarafından sosyal yardım ihtiyacındaki beş milyona yakın hane ve kişilerin özgürleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı ‘da ki sosyal haklarının korunması ,karşılığını bulabilmesi için TBMM gibi bir ortamda çaba için olmadığı gibi aksi bir durum da bu süreçte söz konusudur.En son olarak doğum yardım ile ilgili kanunlaşmış 7546 sayılı kanun dahil Avrupa Sosyal Şartı ve Anayasaya rağmen bu acıtıcı durum, insan onurunun korunması ile de doğrudan ilgilidir.

Teknik, hukuksal ve siyasetin ötesinde bir özgürleşme ve anayasal haklar arasında ki sosyal hakların korunması ile orantılı olarak toplumun şekillenmesi dahil boyutlar aynı zamanda yoksullukla mücadeleyi ve dayanışmayı bu şekilde anlamsız ve önemsiz kılabilir.Anyasal haklar bağlamında hem sosyal yardım hem de sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ve de yöntem ve araçlarla önemli bir aktör olan ASHB açısından söz konusu idari ve adli açıdan ortaya çıkan durumlar ile ilgili raporlamanın 161.sayfası da “*Çoklu Doğum Yardım Programı* “ ile ilgili bilgiler ve yapı 2024 yılı için de aynen bilgilendirilmiştir.Ayrıca SYDV şeklinde özgün yapı ve yöntem ile sosyal yardım ihtiyacının belirlenmesiyle “*Bu kapsamda 2024 yılında 22.160 çocuk için çoklu doğum ile çoklu doğum ve şartlı sağlık yardımları kapsamında toplam 50,5 Milyon TL kaynak aktarılmıştır.*” şeklinde de yer almaktadır.

Özellikle 2024 yılında ki doğum yardımı dahil 5 milyona yakın haneye yönelik sosyal yardım adına öne çıkan türlerle ilgili İzmir Selçuk’ta yaşananlar ise oldukça önemli ve acıklı örneklerdendir.Babanın cezaevinde olması ve üçü bebek olmak üzere en sonu 5 yaşında ki beş çocuk için bir baraka da yaşarken yanarak ölmesi toplumsal vicdanı sızlattı.11.Kasım 2024 tarihinde ki insani dramda üçü bebek beş çocuğun bu baraka da yaşaması aynı zamanda 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ile de doğrudan ilgilidir.Yoksullukla mücadele içinde önemli olup yaşanan bu acı durum her açıdan ele alınmıştır. ²⁵

25 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/ucu-bebek-olmak-uzere-bes-cocugun-benzer-sekilde-yanarak-olmemesi-icin-sosyal-hizmetlere-bakis-ve-bazi-tespitler/>

Bu bilgiler göre ÇKK kapsamında 8 ay içinde bu barakaya 18 kez gidilmesiyle izin verilmiş olması sorumlulukları daha da önemli kılmaktadır. ÇKK kapsamında beş çocuk için Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) gibi programlar dahil 110 Bin TL den fazla ödemededen bahsedilmiştir. Kaçak elektriğin ödemesi gibi 9.000 TL nin sosyal yardımları kapsamında ve SYDV tarafından gerçekleştirilmesi acılı durumun parçasıdır. Yine bu süreçte çeyrek altının bile karşılığı olmayan 5 çocuk için 300 er TL şeklindeki doğum yardımı dahil çoklu doğum yardımı gibi çeşitli ödemelerin yapıldığı da görülmektedir. Yoksulluğunun bir resmi olup ayrıca ÇKK kapsamında ki “danışmanlık tedbiri” ile yapılan ziyaretler aynı zamanda adalet yönetimi ve koruma kararı için de önemlidir. Beş çocuğun bu şekilde barakada yaşamasına izin verilmesi ve yanarak ölmesi her açıdan hüznü bir insan dramı ve öyküsüdür.Yoksulluğun nasıl ve bu şekilde savunmasız bırakılması ile sosyal ortam ve insanlık durumu tek de değildir.Toplumsal dışına itilen ve görmekten kaçınılan ve de sosyal yardım adına SYDV şeklinde yapı ile denetimsizlikle oluşturulan 5 milyon yoksulluk sarmalının ve acılı resmin son örneklerindendir.

Avrupa Sosyal Şartın da öne çıkan sosyal hizmetlerden yararlanma hakkının karşılığını bu süreçte ve ÇKK kapsamında bulunmamaktadır.Ayrıca sosyal yardım hakkı , yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunmaya ek olarak barınma hakkı ile birlikte çocuk ve gençler için aile ile birlikte her açıdan korunmasının karşılığının bulunmadığı bir durum ile de karşılaşılmaktadır.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı ile ilgili sosyal haklar dikkate edilmediği gibi bu süreçte ve bakışla ÇKK ile öne çıkan ve sosyal hizmet konusunda kendi mesleği dışında ki kişilerin de dahil edildiği “sosyal çalışma görevli” şeklinde garabet tanımla idare işlemler öne çıkmaktadır. Aynı zamanda yoksulluğun ve sosyal hizmetler dahil insan onuruna yönelik bakışın kısaca yansımasıdır. 2025 yılı için TBMM de ki bütçe görüşmeleri arasında Sayın Bakan Göktaş tarafından “ *İzmir’in Selçuk ilçesinde 5 kardeşin hayatını kaybettiği yangının ardından aileyi ziyaret ettiğini anımsatan Göktaş, "Gerekli tüm soruşturmaları ivedilikle başlattım. Bu olayda, her nerede bir ihmâl varsa gereğini yerine getireceğimizden kimsenin şüphesi olmasın." diye konuştu.*” şeklinde bir açıklamada da bulunmuştur. ²⁶

2025 yılı bütçesi ile ilgili olarak Komisyona yönelik sunulan bilgiler arasında Çocuk Hizmetler Genel Müdürlüğü açısından ÇKK kapsamında Sayın Bakan Göktaş, “.. kurum bakımında gerçekleştirilen köklü bir dönüşümle, koğuş tipi bakım modelinden, ev tipi bakım modeline geçerek çocukların aile şefkatiyle büyümelerini sağladıklarını belirterek, “*Şu anda 80 çocuk evleri koordinasyon merkezine bağlı 1185 çocuk evinde 5 bin 538, 119 çocuk evleri sitesinde 7 bin 173 ve 62 ihtisaslaşmış çocuk evleri sitesinde 1698 çocuk olmak üzere toplam 14 bin 409 çocuğa hizmet sunuyoruz.*” şeklindedir.Sosyo ekonomik gelişmeler ve bakış ile ihtiyaç duyulan yataklı kuruluş açısından Türkiye de yeterli sayıda olmaması ve de yetkinliğin aranılması teknik ve hukuksal açıdan önemli bir sorundur.Bu kurumsal eksikli dışında 2024 yılı için bakım tedbiri kapsamında 10 613 çocuğun “koruyucu aile” tarafından korunduğundan da bahsedilmektedir.

Ayrıca ÇKK’ ve hukukun arkasından dolanılarak sosyal yardım adına üretilen SED uygulaması için “ *Bu inançla çocuklarımızı donanımlı, özgüveni yüksek ve topluma katkı sağlayan bireyler olarak yetiştirmek için tüm kaynaklarımızı seferber ediyoruz. Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) Hizmetimiz ile 169 bin 584 çocuğumuzu ailelerinin yanında destekliyoruz. Bu kapsamda çoğunlukla annelere olmak üzere aylık ortalama 1 milyar lira tutarında ödeme yapıyoruz. Bu aileleri en az 3 ayda bir evlerinde ziyaret ederek danışmanlık hizmeti veriyoruz.* “ şeklinde

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/izmir-de-bes-kucucuk-cocugun-yanarak-olmesinde-ki-sosyal-calisma-gorevlisi-ile-ortaya-cikan-anayasaya-aykirligin-engellenmesi-ve-insanlik-acisindan-yeter-demek-icin-cagiri/>

26 <https://www.aile.gov.tr/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanliginin-2025-yili-butcesi-tbmm-genel-kurulunda-kabul-edildi/>

<https://www.aile.gov.tr/haberler/bakanimiz-goktas-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-bakanligin-2025-yili-butcesinin-sunumunu-yapti/>

açıklanmaktadır. Yoksulluk sarmalının bir parçası olarak öne çıkan 5 milyona yakın sosyal yardım ihtiyacı için ki hanede ki çocuklar arasından ise sadece 170 Bin çocuğun korunması ise Çocuk Haklarına rağmen geçiştiren bir uygulamayı açıklamaktadır.

Türkiye açısından 80 bin kapasiteli yataklı kuruluşlar dahil 10 binlerce koruyucu yerine yolsulluk için de ailelere yapılan küçücük bir ödeme yapılarak koruma zannedilmesinin son örneği ise İzmir Selçuk ta yaşanmasına neden olmuştur. sosyal hizmet ve insanlık açısından sorgulanılması gereken bir konudur.BM Çocuk Hakları Sözleşmesinde önce öne çıkarılma Avrupa Sosyal Şartının yanı sıra Çocuk Hakları Sözleşmesi açısından kurum ve yapılarıyla öne çıkan koruma boyutunun karşılığı olmadığı gibi koruma adına geçiştirildiği bir insani dram arasında ki İzmir Selçuk'da ki yaşananlar aynı zamanda kısa zamanda unutulup gidilmiştir.²⁷

Bu bilgi ve bakışın yanı sıra vicdanları sızlatan beş çocuğun İzmir Selçuk ta yanarak ölmesi ile ilgili gelişmeler arasında adli bir süreçte de söz konusudur. 11.11.2024 tarihinde ki insan dramına yönelik 25.Nisan 2025 tarihli Hürriyet Gazetesi “ *5 kardeşin hayatını kaybettiği faciada iddianame düzenlendi! Anne için 20 yıla kadar hapis istemi* ” şeklinde de haberleşmiştir. Sorumlu olarak anne öne çıkmakta olup süreci kısaca yansıtırken “ *İzmir'in Selçuk ilçesinde 5 kardeşin hayatını kaybettiği yangına ilişkin anne Sinem Melisa Akcan (28) hakkında 'Bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne sebep olma' suçundan 20 yıla kadar hapis istemi ile iddianame düzenlendi.*” bilgi yansıtırken SED uygulaması dahil ÇKK ile ilgili olarak sorumlu birimli olan ASHB ;İçişleri,Sağlık Ve Adalet Bakanlığı ile ilgili bir adli işlemin birlikte ele alınmadığı da görülmektedir.

Özellikle çocukların üstün yararı ilkesi bağlamında korunması ve güvence içinde olması amacıyla “Kamu görevlisi” ile ilgili 44.madde önemli bir yükümlüğü içermektedir.ÇKK kapsamına giren ve çocukların üstün yarar ve esenliği gözetilmesine yönelik görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz şeklindedir. Adalet yönetimi dahil Anayasanın 10 maddesinin birlikte ele alınmasını da gerekmektedir. Beş çocuğun yanarak ölmesi için sorumlu olarak “anne”, görüldüğü gibi öne çıkarken adaletin kimin için beklediği de belirsizleşmektedir.

Hakbuki bu insan dramına etken olan sosyal çalışma görevlisi dahil 18 kez beş çocuğun baraka da yaşamasına izin veren süreçte ki sorumlular ise ÇKK kapsamında gayet açıktır. Doğum yardımı dahil sosyal yardımlar ile geçiştirilme de en az 20 görevliler için her hangi bir adli işlemin yapılmamış olması aynı zamanda Bakan Göktaş tarafından karşılığının olmadığı bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Sorumluların ,sorumsuz kılınması ve cezasız kılındığı böyle bir adalet ve bakış ile vicdanların körleşmesinin de örneğidir.Kısaca örtbas etmenin de örneğidir. Halbuki vicdan açısından karşılığının bulunması için “çocuk hakları” adına böyle bir ikiyüzlükle karşılaşılmasına yardım etmektedir. Halen mevcut olan sistem ve bakışın korunması ve davamı için adaletsizliğe,”adalet” denilirken kısaca bu insanlık dramı hemen unutulmuştur.

Söylemler ise bir araç olup alışkanlıkla birlikte benzer durum devam ederken bu zeminle timsah gözyaşlarının silinmek istenmesi diğer hüzünlü ve acı insanlık dramıdır. Tekrar edilmemesi gibi bir hedef ve amaç yerine empati yoksunluğuna dayalı olarak duyarsızlık ise günümüzün en önemli bulaşıcı hastalığıdır.Duyarsızlık ve empati eksikliği ile birlikte çocuk haklarının Türkiye de hukuk ve adalet adına nasıl bir istismar olduğunun da somut bir acı örneğidir.Çocuklara karşı saygı yerine sevilme adına istismar ise her açıdan örtülenmektedir.

Dolayısıyla ve sosyal hizmetlere bakışa orantılı olarak bebeklere yarım altın takılması geleneği için üretilen doğum yardımı dahil kamusal sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin hukukun üstünlüğü

²⁷ https://ankahaber.net/haber/detay/izmir_kadin_platfromundan_selcukta_5_kardesin_hayatini_kaybetmesiyle_ilgili_iktidara_tepki_sorumlusu_sizsiniz_yaratilan_olum_duzeni_205625

açısında karşılığının bulunmasını da gerekmektedir.Ayrıca bu acı örnek ve diğer bilgilerle adaletin ele alınması gibi bir görev ve ihtiyaç, hukukun üstünlüğü dahil etkiler de özellikle ortaya çıkmaktadır.

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME ve ÖZGÜRLEŞME

Toplumsal açıdan yaşamı belirleme de sosyal ve ekonomik boyut çeşitli etkenlere nedendir.Bu etkenler arasında yoksun kılarak güçsüz ve savunmasız kişi,grup ve topluluklar ile toplumda ortaya çıkan durum kısaca yoksulluk veya fakirleşme olarak yansıtmakta ve de özellikle ele alınmaktadır. Bu durum, bir insan sorundur ve insan haklarının korunmasını öncelik yapmaktadır. Aynı zamanda hak,hukuk ve adalet birlikteliği ile yoksulların haklarını savunarak yoksullukla kamusal mücadele ve dayanışma gibi bir görev bu süreçte öne çıkmaktadır. Ya hayırseverlik ya da yardımseverlik bakışla sadaka kumbaraları gibi uygulamalardan da ayrılmaktadır.Bunun yerine sosyal haklar ve de anayasal haklar bağlamında kamusal sosyal yardım gibi çeşitli türler için harcama ve ödemelerin şeffaflıkla birlikte hukuka ve tekniğe uygun olmasını da öncelik yapmaktadır.

Türkiye de ise kamusal sosyal yardım ve sosyal hizmet adına her yıl milyarlarca harcama ve ödeme yapılmaktadır.Özellikle idari işlemler bağlamında mali denetim için Sayıştay gibi kurum da bunun içindir.Ancak kamusal sosyal yardımlar dahil idari işlem ve uygulamalar açısından denetimsizlik ve idari işlemin engellenmesi amacıyla ayrıca SYDV bir aktör olarak öne çıkmaktadır.Yurttaşların özgürleşme dahil söz konusu uygulamalar aynı zamanda kamusal sosyal yardım ve sosyal hizmetleri etkilemektedir. Toplum da siyaset dahil her açıdan belirlemektedir.

Hukuksal ayırışım dahil ikili bir yapı ile öne çıkan SYDV ile de sosyal yardım adına öncelikle denetimsizlik ve keyfiliklerle bir hoyratlaşma bu süreçte öne çıkmaktadır. Çocukları ile birlikte 5 milyona yakın hanenin özgürleştirilmesi de doğrudan belirlemektedir.Özgürleşme ve insan onurunun korunmasına orantılıdır. İzmir Selçuk ta 5 çocuğun yanarak ölmesi aynı zamanda bu yapı ve bakışın ve de hoyratlaşmanın acıtıcı sonucudur.

Bu insanlık dramında sadece annenin sorumlu kılınması ve adalet adına geçiştirilmesi aslında unutulmaması gereken insanlık dramıdır. Bilindiği gibi kurallar bağlamında Anayasa ya dayalı modern devlet yapılanmasın da hak,hukuk ve adalet birlikteliği hukukun üstünlüğünü, karşılığının bulunmasıyla mümkündür.Sosyal devlet ve hukuk devleti bunun için de vardır. Öne çıkan anayasal haklar bağlamında saygı,koruma ve geliştirme gibi bir görev söz konusudur. Sosyal adalet ve güvenlik içinde birlikte yaşanması sağlanmaktadır.Sosyal ve hukuk devlet özelliği için öne çıkan hak ve hak kavramı anlamdirmayı ve karşılığının bulunmasını gerektirmektedir. Hukukun üstünlüğünü anlamdirmek ve karşılığın bulunması amacıyla kısaca hak ve haklar ise kişinin hukuken korunan ve sahibine bu korumadan yararlanma yetkisi veren bir yararlanma ve ölçülerin bütünüdür.İnsanın ,insan olma ve anlamasına yönelik “empati” dahil öne çıkan ilke ve kurallara dayalı yararların ve durumların kanunlar tarafından korunması ve güvencesi ile ancak vardır.

Adalet olmak üzere belli bir bakış dahil felsefe ve uygulamaya dayalı bir düzen için de “hukuk” ise yöntem ve araçlarla mümkündür. Kişi,grup ve topluluklara erişimde eşitlik ve özgürleşme de adil ve adaletli olması yönetim boyutu dahil “adalet” kavram ve görevi birlikte öne çıkarmaktadır. Bu açıdan erkler ayrılığı bunun için günümüzde vardır. Yasama,yürütme ve yargı ile bir sosyal ve hukuk devlet özelliği için kurumlar ise insanlık öyküsün de ki zorlu süreçte geliştirilmiştir. Yargının bağımsızlığı ise önceliklidir.Günümüzde evrensel değerlere dayalı “adalet” aynı zamanda hukuk için sahip olan bakış , yöntem ve araçları da anlamlı ve önemli kılmaktadır.Aksi durum bilim dahil uzaklaşmaya orantılıdır.İnsan haklarına yönelik bakış için kavramlar ,yozlaşma dahil önemli bir araç olabilmektedir.Doğru bilgi ve gerçeklik yerine yozlaşmaları olağanlaştırmak için yanlışları doğrulamak gibi hedef önceliklerdendir. Kılıf hazırlamak ve arkasından dolanarak hukuk adına da

özellikle mümkün olabilmektedir.Hukuksal kargaşa da olağanlaşabilmektedir.Normlar yerine anomi,gerçek zannedilebilmektedir.

Kişi,grup ve topluluklara adil ve adalet içinde bakması ile korunması ve güvence alınması amacıyla oluşan düzene yönelik hukuk ve sistem bütünü, hukukun üstünlüğünü bu açıdan öne çıkarmaktadır.Kurallarlar ve normalara dayalı hukukun üstünlüğünün benimsenmesi ve içselleşmesi ise kısaca bir insan hukukudur. İnsana bakmayı ve insan olma bakmanın da bütünüdür. Empati ise önceliktir.Duygu aynı zamanda tepiler ile de vardır.İnsanı da taraf yapmakta olup insanlığın yanında olmasını görev yapmaktadır. Özellikle Fransız devrimi ile birlikte adalet,eşitlik ve özgürlük açısından günümüzde öne evrensel değerler ise kurumlarla ve kurallar ile ancak vardır.Hukukun oluşması dahil “bilim” ve bilimsellik ise önemli bir kaynaktır.İnsan hakları ve kurallara dayalı devlet modeli ile de günümüzde kurallar ve kanunlara saygı olunması için Anayasal sadakat bu nedenden dolayı yemin ile birlikte herşeyin de öne çıkmaktadır.

Yurttaşlara karşı güvenli bir alan ve toplum için hukukun üstünlüğün de yöntem ve araçlar için kurallara dayalı devlet modelinin öne çıkarıldığı Avrupa Konseyi bir yapının parçasıdır.Anglo Sakson gibi sistemde ayrışmaktadır. Hukuksal boyut dahil Türkiye’yi diğer ülkelerden özellikle de ayrışmaktadır. Felsefe ve bakış ile yöntem ve araçlar için asgari standartlar, ilke ve değerler adaletle erişim için de önceliktir.Dinsel öğretiye dayalı klasik hukukun ,pozitif (dünyevi) hukuka dönüşümle öne çıkan insan hakları bağlamında adil yargılama ve hukuksal koruma açısından hukuksal güvenlik ise adaletin gerçekleşmesi öncelik hedeftir.Dinsel öğreti dahil inançların özel hukuk kapsamında konulması ve kamausal ilişkiler ise özgürleşme orantılıdır. Özel hukuk ve kamu hukuk açısından ayrışırken ve kişilerin,grup ve topluluklar kamusal açıdan korunurken özellikle dinsel inançlar dahil hayırseverlik ve yardımseverlik ise özel hukuk kapsamında olup sosyal hizmetlerden ve de kamusal sosyal yardımlardan ayrışmaktadır.

Vergi toplama dahil vakıf gibi özel hukuk yapı kapsamındaki ilişki ve sınırları da açıkça belirlemektedir.Bu yönetsel boyut dahil dönüşümle birlikte insan haklarının bir bütünü olan “sosyal haklar” , sosyal adaletle erişim için de önceliklerdendir.Yoksulların haklarının savunulması dahil sosyal haklar ise yönetsel boyut ve tercihler her şeyi belirlemektedir.Tercihlere dayalı olarak hoyratlık dahil sosyoekonomik bakış ve hakların korunması da doğrudan orantılıdır. Haklar ve adalet birlikteliği dayanışma ve güveni de beslemektedir..Adaletle erişim açıdan insanlık öyküsünde öne çıkan dinsel öğreti adına özgün bir yurttaşlık kimliğinin bu süreçte öne çıkarılmasıyla da adalet dahil bir uzaklaşma günümüzün önemli toplumsal sonuçlarındandır.

Özetle hukuk,adalet ve de sosyal hizmetler ise hoyratlaşma ile geline nokta özgürleşmeyi de etkilemektedir. Hem kişisel hem de toplumsal açıdan evrensel değerler yerine “kader”, diğer bir etkidir. Sunulan hizmetler dahil temel haklara erişim için sunulmuş seçeneklerin sunulduğu bir bütün ve de her kişi için bir öykü olarak “kader “ öne çıkabilmektedir..Kurumlarda bu kapsamdadır. Özellikle yoksulların haklarını savunmak amacıyla temel bir araç olan sosyal yardımlar adına SYDV ve sunulan seçenekler arasında ki “kader”, günümüzde herşeyin önüne çıkabilmektedir.Sosyal yardım adına ve yönetsel açıdan sadakalaşma ise önemli yöntemlerdendir. Çağın, çağdaşlaşması ve gerçekleşmesi ile de ilgilidir. Halen var olan Anayasal haklara rağmen ” post hayırseverlik” bu tercihlerle öne çıkabilmektedir.Anayasal hakların savunmasız bırakılmasına da ayrıca nedendir.Üstelik milyarlarca harcama ve ödemeler ile en azından beş milyona yakın özgün bir toplum veya topluğun oluştuğu böyle bir süreklilik ve süreç ise günümüzün önemli gerçeklerdendir.

Diğer taraftan halen yoksulların haklarının korunması için sosyal yardım hakkı dahil 30. madde ki yoksulluk mücadele ve de sosyal dışlanmanın önlemesi yönelik anayasal haklar arasında ki Avrupa Sosyal Şartı açısından ekonomik,hukuksal ve sosyal koruma aynı zamanda hukukun üstünlüğü kapsamındadır. Sosyal ve hukuksal engellerden kurtularak asgari standartlar açısından

kendi potansiyellerini gerçekleştirmesini sağlamak ile özgürleşme ise öncelikli görevlerdendir. Ancak günümüzde böyle bir sadakalaşma ve SYDV ve kavram kargaşası ile söz konusu zıtlıklarla birliktelik amorf ve/ya oksimoron bir durum, hukuksal boyut dahil her açıdan ortaya çıkmaktadır.

Özellikle çocuklar dahil toplumda güçsüz ,savunmasız ve yoksun kişilerin,grupların ve toplulukların topluma eşit bir şekilde katılması ve fırsat eşitliğine olanak verilmesi için bu görev hukukun üstünlüğünü günümüzde daha önemli kılmaktadır.Özgürleşme ve sosyal adalete erişim ve de eşitlik bağlamında sosyal hukuk devlet özelliğini de birlikte kazandırmaktadır.Sosyal haklar ile ilgili bir sistem ise kurumlar ve kurallar ile ancak vardır.Bilim,bilimsellik ve buna uygun çağdaş ve evrensel hukuk ise önemli kaynaktır..Ancak ve buna rağmen sosyal hizmetler adına 2005 yılından beri ÇKK ile öne çıkarılan “sosyal çalışma görevlisi” şeklinde üretilen araçlarla bir yozlaşmada yaşanmış ve yaşanmaktadır.İdari işlemlerin engellenmesi vede bu yöndeki yetkinsizlik ve keyfilikler SYDV için de özellikle geçerlidir. Sosyal hizmetler dahil sosyal haklara ve de Avrupa Sosyal Şartına yönelik bir hoyratlaşma engellenmediği ve aksine yapılan ortaklıklarla sosyal hakların karşılığını bul(a)madığı gibi toplumun geleceğini belirlemektedir.

Sosyoekonomik gelişmelere dayalı tercih ve sosyal adalete erişimin yanısıra insan haklarının korunması için sosyal hizmetler ise ve bu açıdan özellikle özgürleşmek için vardır.Hukukun üstünlüğü bağlamında eşitlik ve adalet için de vardır.Sistemsal boyut dahil günümüzde yanlışların doğru olmasına yönelik (galat-ı meşhur veya gaslighting)) bilim ve hukuksal açıdan kavramlaşma da bu yozlaşmanın ve anominin de parçasıdır. Sosyal hizmetlerin engellenmesine,yozlaşmasına ve de uzaklaşmasına neden olurken böyle bir oksimoran yapı ile öne çıkan sosyal yardımlar ise önemli bir araç ve her açıdan araçsallaşma olabilmıştır. İnsanlığın vicdanı için de önemlidir.

Toplumsal vicdan,bakış ve hedef arasında ÇKK ile “sosyal çalışma görevlisi” ve bu yozlaşmada ki çabalar , özgürleşmeyi bu yapılar ve bakış ile kısıtlamaktadır. Halbuki sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar, kamusal sunulan hizmetler arasında sağlık,adalet ve eğitim gibi hizmetlerinde tamamlayıcı unsurdur. Ancak bu süreçte ki hoyratlaşma ile sosyal hizmetlerden, tercihlere dayalı olarak hayırseverliğe dönüşüm gibi bir hedef ise hukukun üstünlüğünü etkilemekte ve Anayasaya rağmen zedeleyebilmektedir. Hukukun üstünlüğü ve hukuksal açıdan da ayrışmaktadır.Anayasal haklarına erişimi de engelleyebilmektedir.

Kanunların bu açıdan Anayasaya uygunluk ve tutarlılık için ayrı bir yükümlülük hukuksal güvenceler arasındadır. Toplumsal güven içinde öncelik olup Anayasal haklar arasındaki Avrupa Sosyal Şartı olmak üzere “sosyal haklar” açısından sosyal hizmetleri anlamayı da öncelik yapmaktadır. Aynı zamanda sosyal, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçları karşılayarak özgürleşmelerine bu şekilde olanakları evrensel ve çağdaşlaşma açıdan sunmaktadır.Eşitlik açısından idari işlemle ve hesap verilebilirlikle yaşamlarını geliştirerek ,iyileştirerek sosyal esenliğe ulaşım gibi bir hedef , özgürlüklerini kısıtlayan engellerini de kaldırmak içindir. Çağdaş ve evrensel değerlerin saygı içinde olunması, korunması ve geliştirilmesi ise insan hakları içindir.İnsan hakları ve sosyal hakların hoyratlaşması ile şiddetli ekonomik yoksunluk ve asgari standartlara dayalı temel ihtiyaçlarının karşılanmamasıyla günümüzde ortaya çıkan yoksulluk,fakirleşme ve mücadele bu açıdan da özellikle öncelik görevlerdendir. Hem hukuksal hem de teknik açıdan karşılığının bulunması ise halen hukukun üstünlüğü ve insan hakları içindir.

Dolayısıyla günümüzde kamusal hizmetler açısından öne çıkarılan “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” bu açıdan uygulayıcı ve teknik özelliği ile ancak vardır.Toplumsal bir aktördür. Yoksullukların haklarını savunmak dahil anayasal görevler arasındaki sosyal hizmetlerden yarar hakkı gibi bir yükümlüğün yerine getirilmesinde kamusal hizmetler kurumlar ve yetkiliğe,dayalı çalışanlarla ancak vardır.Değerler ve adanmışlık diğer bir etken olup içtenlik ve şeffaflık dürüstlük boyutunu bilimsellikle öne çıkarmaktadır. Kamusal açıdan verimlilik aynı zamanda sosyal sermaye

için önemlidir .Sosyal adalete erişime yardımcı olunur.Güvenle ve doğru insanlarla insan haklarının korunmasını öncelik yaparken sosyal hizmet konusunda eğitim almamışların benzer yetkilere donanması saçmalıklardandır.2005 yılından beri sosyal hizmetlerin yozlaşmasına neden olan “sosyal çalışma görevlisi” gibi araçlarla böyle bir aşama ve hoyratlaşma anayasal hakların da engellediği bir durum ve hedeftir..

Bilindiği gibi sosyal hizmetlerin bir geçmişi ve öyküsü de söz konusudur. Hukuk adına sosyal hizmetler karşı bilgi eksikliği aynı zamanda adaletin ve insan haklarının hoyratlaşması ise ÇKK ile 2005 yılından beri önemli etkindir. Halbuki yüzüncü yılı dolduran Türkiye Cumhuriyeti öyküsünde 1926 yılında ki 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ve 1920 lerde ki Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile başlayan öyküde 7355 sayılı Kanunun ve gerekçeler sosyal hizmetlerin anlamasının ilk başlangıç noktasıdır.

Yine bilindiği gibi Avrupa Konseyinin ve Batı sisteminin parçası olması bağlamında 2004 yılından beri Avrupa Sosyal Şartı ,Türkiye için bir dönüm noktasıdır.Anayasal haklar arasında özellikle sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı aynı zamanda sosyal hizmetlerinin ve insan haklarının içselleşmesi dahil yöntem ve araçlara orantılıdır.İnsanın, insan olması ve anlamasına orantılı olarak anayasal haklarının korunması ve de özgürleşme amacıyla sunulan hizmetler arasında ki kamusal sosyal yardımlar dahil çeşitli çalışmalar ise uygulamaları ve toplumu bir şekilde veya doğrudan etkilemektedir. Görüldüğü gibi hesap verilebilirlik ve de şeffaflık açısından her yıl bir şekilde raporlaşma ve idari işlemler için var olan Sayıştay raporları TBMM dahil diğer önemli kaynaktır.

Hem 2828 hem de 5395 sayılı ÇKK kapsamında aileler dahil toplumsal açıdan öne çıkarılan kamusal sosyal hizmetlere yönelik görev ve yükümlülükleri de yansıtmaktadır. Yoksulların haklarının savunması amacıyla ki temel araçlardan olan sosyal yardım türleri arasında bilindiği gibi 2015 yılından beri söz konusu “doğum yardımı” açısından bebelere yarım altın geleneğini karşılaması için bir sosyal yardım türü de bu süreçte üretilmiştir. Bebek için altın takmak veya anabanın bazı ihtiyaçlarının karşılanması gibi somut bir ölçü olmadan öne çıkan ve geleneksel amaçla 300 TL şeklinde ödemesi için süre gelen uygulama ise bilindiği gibi 7546 sayılı Kanun ile görüldüğü gibi güncellenmiştir.

2025 yılında doğum sayısının azalması ve nüfus ile ilgili gelişmeler bağlamında ayrı bir ihtiyaç bu süreçte ortaya çıkmıştır.Böyle bir yeni ihtiyaç ise günümüzde yarım altının 13 000 TL,çeyrek altının 6 500 TL olmasına rağmen 300 TL yerine 5 BİN TL şeklinde uygun görülmesi TBMM ile de mümkündür. Anayasa dahil ilgili komisyonlardan görüş alınmadan böyle bir düzenleme de söz konusudur.Anayasa ve hukukun üstünlüğüne rağmen torba kanun özelliği ile karşılığı aranılmadan insan hakları ve sosyal haklara bakış ve gelişmelerin gelinen noktasını da her açıdan yansıtmaktadır.

Ayrıca idari işlemler için ve ekonomik ve hukuksal koruma açısından satın alma gücü aynı zamanda sosyal koruma içinde önemli bir kaynaktır.Bu bağlamda yarım altının 300 TL ile karşılanması için üretilen doğum yardımı için 2015 yılında görüş alınan Sayıştay ve yönetmelikle birlikte ki mali denetimin ve hak sahipleri açısından idari işlemlerle yapılan ödemelerden kaçınıldığı bir durumda söz konusudur. Özellikle satın alma gücü ölçü olmadığı gibi bu amaçla özellikle ve sosyal yardım adına oluşturulan 5 milyon haneye yönelik milyarca harcama ve ödemenin SYDV’na devredilmesi de ayrıca ve bir şekilde sağlanmıştır. Sayıştay önem ve görevi yok sayılarak idari işlemleri anlamsız ve önemsiz kılabilmektedir.Yoksulların haklarının savunulmasını engellemek için hukuksal ve teknik bir hoyratlık ortaya çıkmaktadır. Kurumlar dahil bu yöndeki kargaşalıkla idari işlemler ve hesap verilebilirliğin engellenmesi ve özgürleştirilmenin kısıtlanmasına yönelik son düzenlemenin özellikle Anayasa’ya uygunluğun aranılması öncelik

yapmaktadır. Aynı zamanda insan hakları ve sosyal haklarını içeren anayasal haklarının korunması gibi görev TBMM dahil diğer ilgilileri de doğrudan ilgilendirmektedir.

TBMM dahil özellikle hukukun üstünlüğü ve sosyal devlet özelliği için özel hukuk ve kamu hukuk konusunda ki ayrışım ve özgürlüklerin idari işlemlerin engellenmesi ve etkilemesi dahil teknik boyutların her açıdan ele almasını bu açıdan anayasal görevlerdendir. Erklar ayrılığı bağlamında “Yasama” özelliği ve kanunlar ise Anayasaya sadakatını yeminle öne çıkarmaktadır. Bu bağlamda TBMM dahil hesap verilebilirlikle var olan sosyal haklar ve sosyal yardım toplumun özgürleşmesi açısından özellikle tutarlılık aranılmaktadır.

Anayasal haklar arasında ki sosyal haklar dahil sosyal hizmetler bağlamında insan onurunun korunması için de önceliklidir. Aksi durumun yanı sıra önemli oran da milyarlarca harcama ve ödemelerin SYDV devredildiği bir durum söz konusudur. Adil yargılama boyutu dahil hem hukuksal hem de sosyal hizmetler yönetimi açısından oluşan veya oluşturulan kargaşa ile oluşan sosyal yardımların araçsallaşması ile oluşan toplum veya toplulukların özgürleştirme boyutu aynı zamanda eşitliliği, adaleti doğrudan etkilemektedir. Öncelikle teknik boyutun ötesinde insan hakları ve sosyal haklar bağlamında ve adil yargılama boyutu dahil hukuksal olarak ortaya çıkan durum ve bakış ise Anayasanın 90/6 maddesi ve de Avrupa Sosyal Şartını, hukukun üstünlüğü bağlamında ayrıca önemli kılmaktadır.

Bilindiği gibi 2004 yılından beri iç hukukun parçası ve Anayasal hakları için “Avrupa Sosyal Şartı”²⁸ ve yükümlü kılınan sosyal haklar aynı zamanda sosyal adalet dahil sosyal ve hukuk devlet özelliği için de önceliklidir. İnsan onurlarının yanı sıra özgür eşit kimliğinin korunması ve gelişmesine yöneliktir. Adil yargılama boyutu dahil Avrupa İnsan Hakları Sözleşmenin birlikte ele alınan bir sözleşmedir. Sosyal hakların korunması ve geliştirilmesi içindir. Çalışma hayatı dışında ekonomik, hukuksal ve özellikle sosyal korumaya yönelik sosyal haklar arasında ki “sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili 14. madde, anayasal haklar bağlamında sosyal hizmetler için öncelikli yükümlülüklerdendir.

Diğer taraftan Avrupa Konseyi tarafından 1961 yılından beri söz konusu olan İngilizce ve Fransızca metinde ki “social walfair” kelimesi Türkçeye 14 madde de “sosyal refah şeklinde” çevrilmesi aynı zamanda “sosyal devlet” açısından ve sistemsal açıdan kargaşaya neden olmuştur. Anglo Sakson ve Roma Hukuk sistem fark özelliğinin göz ardı edilmesi ile ilgilidir. Türkiye nin Kıta Avrupa ve Roma Hukuk sistemi bağlamında Fransızca orijinal dahil Almanca metinde ise sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını da “sosyal refah” yerine öne çıkarmaktadır. Yanlışların doğru kabul edilmenin örneklerindendir Bu kavramsal ve bakış dahil söz konusu ayrışma ile yüksek standart gibi soyutluk yerine asgari standartlara dayalı ve sosyal esenlik bağlamında sosyal korumaya yönelik sosyal çalışma ve yöntemlerini, eğitimlerle birlikte süreçte öne çıkarmaktadır.

Anayasal haklar bağlamında eğitim ve profesyonelleşme dahil sosyal hizmetler açısından Avrupa Koneynin 1967 tarihli kararının aynı sıra 1996 ve 2001 tarihli sosyal hizmetlere yönelik kararlar aynı zamanda insan onuru ve özgürleşmesi içindir.²⁹ Ayrıca ve sadece sosyal çalışmacılar veya sosyal hizmet uzmanları için endişe ve politika geliştirilmesi amacıyla insan hakları gibi bir görev yükümlülükler arasındadır. Ancak bu boyutun özellikle “sosyal çalışma görevlisi” gibi garabet tanımla ,idari işlemler dahil yozlaşma ve keyfilikler, aynı zamanda yoksulların haklarının savunulmasını ve de anayasal haklarına erişimi engellemeye yöneliktir.

28 <https://www.anayasa.gov.tr/media/3680/avrupasosyalsarti.pdf>

<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter>

29 <https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-uzmanlarinin-rolu-egitimi-ve-statuleri/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-konseyi-kararlari-ve-sosyal-hizmet-uzmanlarindan-sosyal-calismacilar-ve-de-sosyal-calisma-gorevlilere/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-uzmanlarinin-calisma-yasami/>

Anayasal haklara yönelik görev ve amaçla da, 13.madde ise “Yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir.” şeklinde öne çıkmaktadır. Yoksulların haklarını savunmak için öncelik olup sosyal iyilik/esenlik halı ve koruma bağlamında kaynağını vergiden alan kamusal bir görev ve sorumlulukla ilgili olarak 16.madde ise” *Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.*” şeklindedir.Sosyal koruma boyutunu da ayrı ve birlikte görevlendirmektedir. 17. madde ise “*Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.*” olup Anayasal haklar arasında ve 30.madde ise “*Herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahiptir.*” şeklindedir.İnsanlığın da korunması için olup 7. madde ise “*Çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkına sahiptir.*” şeklindedir.Açıklamalarla birlikte öne çıkan haklar arasında ayrıca “*Herkes, ulaşılabilir en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir.*” şeklinde ki 11 madde de öne çıkan haklar aynı zamanda Anayasa’nın 2 ve 41. madde açısından karşılığının bulmasını öncelik yapmaktadır.

Hukukun elinden kaçırılmaması ve arkasından dolanmaması içinde önemlidir.Hukuksal açıdan insan haklarını yaralama aynı zamanda kabuklaşmaya da neden olabilmektedir.Vicdanların körleşmesi ve yüreklerin nasırlaşmasına yardım edebilmek, insanlık ve vicdanları belirlemektedir. Kavramlar ise önemli bir araçtır. Yanlışların doğru kabul edilmesi gibi bir hedef ile böyle bir kabuklaşma da erklerin ve devlet yönetimi açısından şekil değiştirmesi ve araçlarla mümkündür.Sosyal hizmetleri ve de adalete erişimi de doğrudan etkilemektedir.Halbuki kurallara dayalı devlet modelin de erkler arasında ki ayırımın korunması sosyal koruma dahil özgürleşme ile de doğrudan ilgilidir.Dolayısıyla Anayasal sadakat ve görev bağlamında halen ortaya çıkan insan ve haklar sorunun sorgulanması ve değerlendirilmesini gerekmektedir.

Doğru bilgi ve doğru gerçeklik ise dürüstlük ilkesiyle önceliktir. Doğru sorularla yanıt aranmasına yardımcı olabilmektedir. Bilimsellik bağlamında bir insan sorunu olan yoksulların haklarının korunması gibi mücadelenin ve de dayanışmanın karşılığı arasında sosyal hizmetleri anlamakta ayrıca önceliklerdendir. Anayasal haklar arasında ki sosyal yardım adına öne çıkarılan ve 2015 yılından beri söz konusu “doğum yardımının” bu haklar bağlamın da ele alınması, son 7546 sayılı kanun ile de özellikle gerekmektedir.

“Aile yılı” nedeniyle doğum yardımı için güncellemede ki kanunlaşma süreci dahil sosyal hizmetler için sosyal çalışma/hizmet yöntem ve araçlar bağlamında 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’ ise önemli kanunlardandır. Ayrıca BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin karşılığının bulunması amacıyla 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu(ÇKK) 2005 yılından beri de önemli bir kanundur. Çocukların korunması insan ve insanlığı korumak içindir. Umudu beslemek içindir. ÇKK da ki temel haklar bağlamında bildirim ile ilgili 6 ve kamu görevlileri ile ilgili 44. madde ise önemli maddelerdendir..Ancak sosyal çalışma görevlisi dahil asgari standartlara dayalı bakış, umudu da yok edebilmektedir.Çeşitli araçlarla kötülükleri de besleyebilmektedir.Bu yönde bir çaba da söz konusudur.Bu nedenler ve anayasal haklar bağlamında sağlık,adalet ve sosyal hizmetler boyutunun önem ve içselleşmesi ve anlamasına orantılı bir durum sosyal yardım türleri ve SYDV nı önemli kılmaktadır. Dolayısıyla kamusal sosyal yardımlar aynı zamanda sosyal hizmetlere uygun ve tutarlılığının Anayasal açıdan aranılmasını gerekmektedir.

TBMM dahil idari işlemler ve hesap verilebilirlik gibi şeffaflık için var olan Sayıştay ise önemli ve öncelikli yapı ve kurumdur. İdari işlemlerle söz konusu harcamaların denetlenmesi ile keyfiliklerin engellenmesine içindir. Söz konusu mali denetim ve yargılama aynı zamanda sosyal yardım toplum ve topluluğun özgürleşme dahil bu açıdan önemlidir.Ancak yoksullukla mücadele adına sosyal dışlanmanın engellenmesine yönelik kaynağını vergiden alan ve oluşan Fon ile SYDV devredilen sosyal yardımlar prime dayalı olmayan ve sosyal güvenlik kapsamında yer almaktadır. Avrupa Sosyal Şartının sağlık ile ilgili 11,13 ve 30 . madde ile birlikte 12. maddesi ” *Tüm*

çalışanlar ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.” şeklindedir. Anayasanın 60.maddesinde karşılığını da bulmaktadır. Kamusal sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler aynı zamanda öncelikle sağlık ve eğitim gibi kamusal hizmetlerin de tamamlayıcı ve özgürleştirici asli unsurdur. Ancak 2025 yılından beri süre gelen doğum yardımının belli bir ölçüye dayalı olarak genel sağlık sigortasının bir parçası olması yerine son düzenleme ile doğum yardım ile ilgi harcama ve ödemenin SYDV tarafından gerçekleştirilmesi hukukun üstünlüğü rağmen mümkün olabilmektedir.

Diğer taraftan Sosyal Yardım Genel Müdürlük tarafından doğum yardımının SYDV devredilmesi ve Sayıştay tarafın açıklamalar nedeniyle mali denetimsiz kılması oldukça manidardır.Dolayısıyla Anayasanın 11. maddesi özellikle SYDV ile ilgili ilişkiler içinde önemli 5 milyona yakın sosyal yardım topluluğunun özgürleşmesi ile doğrudan ilgilidir. 11 ve 12 .maddenin 2.madde ile de birlikte ele alınmasını gerekmektedir.Ayrıca **Anayasa'nın 128'inci maddesi: “Devletin kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülür.”** hükmünü içermektedir. 137. maddesi ise bu hüküm keyfiliklerin engellenmesi içindir. Sahip olan haklara yönelik idari işlemlerle hesap verilebilirlik gibi şeffaflık bağlamında ölçülülük,kanunilik ve kamu yararı ilkesi böyle bir anayasal görevi,insan hakları ve özgürleşmeyi de özellikle öne çıkarmaktadır.Aksi olması ve insan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın içselleşmesine orantılı olarak uzaklaşmasına doğal olarak etken olabilmektedir.

Ayrıca yerel yönetim ve birimler tarafından sosyal yardımlar söz konusu kendi yönetmelikle ve idari işlem tarafından gerçekleştirilmektedir.Yerel birimler dahil merkezi bütçe açısından Sayıştay tarafından bir mali denetim de söz konusudur. Ancak SYDV lar tarafından milyarlarca ödeme ve harcama da Mütevelli Heyetinde ki belediye başkanları da yer almaktadır. Bu özel hukuk kapsamında işlemlerle sosyal yardım zannedilmektedir.ASHB tarafından yapılan transfer ile milyarlarca ödeme ve ödeme ile SYDV için kararlar alınırken Sayıştay tarafından mali denetim olmadığı ve kaçınıldı oksimorun bir durum için tepkisizlik bu yönde bir sürekliliğe neden olmaktadır.Bu nedenden dolayı SYDV ve Mütevelli Heyetin parçası olan Belediye ile ilgili bu duruma yapılan ortaklık ve etkiler ise diğer ironik ve ilginç bir durumdur.

Sosyal yardımlar adına SYDV ile normlar dışında böyle bir “anomi” ve/ya zıtlıklarla “oksimoron” durumu ortaya çıkarken, günümüzde öne çıkan çocukları dahil 5 milyona yakın sosyal yardım toplum/topluluğu da oluşturulmuştur. 2015 yılından beri süre gelen bebeklere altın takılması şeklindeki doğum yardımının 7546 sayılı Kanunun 14. maddesinde güncellenmiş olması bu sürecin de parçasıdır. SYDV ile yeni yöntem öne çıkarken Anayasal haklar bağlamında ailelerin özgürleşmesini de doğrudan ilgilendirmektedir. Anayasal haklar bağlamında ki sosyal yardım dahil öne çıkarılan Avrupa Sosyal Şartı ve sosyal hizmetler açısından anayasaya aykırılığı da ortaya çıkarmaktadır. Hukuksal koruma bağlamında hukuksal sorun , eşitsizlik dahil adaletsizliğe nedendir.

2015 yılından beri söz konusu gelişmeler bağlamında TÜİK ise bilindiği gibi diğer bilgi kaynağıdır.Faaliyet Raporları dahil gelişmeler için TÜİK verilerine göre canlı doğan bebek sayısı revize edilen 2014 yılı verisine göre 1 milyon 345 bin 286 iken 2015 yılında 1 milyon 325 bin 783 olduğu şeklinde açıklanmaktadır.Bebeklere yarım altın yerine 300 TL karşılığının ödemenin bir sefer olması; (658.663) kişiye doğum yardımı , sosyal yardım adına öne çıkarılmıştır. İdari işlemler için var olan Sayıştay denetim kapsamında ki doğum yardımı için % 50 oranında bir başvuru ve hukuksal güvence de söz konusudur. Yine TÜİK veriler göre 2015 yılında çocuk bezi ise 45 kuruş olup çocuk maması ise 2.96 TL ³⁰ gibi bir gerçek,gerçeklik içinde önemli bir bilgidir.

30 <https://cdn.teyit.org/wp-content/uploads/2020/07/2011-2020-tu%CC%88ik-sepeti-fiyat-deg%CC%86is%CC%A7imi.pdf> Sf 37 ve 68.

Gelişmeler için önemli bilgiler olup idari işlemlerle ve şeffaflık için var olan Sayıştay tarafından yapılan mali denetimi dahil kamusal sosyal yardım türü arasındaki doğum yardım açısından bu süreçle birlikte 2016 yılında ki Faaliyet Raporuna göre (sf 47;52) Sosyal Yardımlardan Faydalanan Hane Sayısı ise 3.154.069 olup Toplam Sosyal Yardım Harcaması Tutarı ise 32.Milyardır. 1 Milyar Euro'ya yakın sosyal yardım türleri arasındadır. 2016 yılında ki doğum yardım kişi sayısı 1.175.124 olmak üzere toplam (512.441.184) TL ödeme yapılmıştır. Euro 3.5 TL ile de 147.Milyon Euro'dan bahsedilmektedir.³¹

Günümüzde ise 2025 yılında halen 5 Milyona yakın sosyal yardım ihtiyacı olan hane sayısının yanı sıra görüldüğü gibi 2023 yılında bebeklik ve 5 yaşına kadar ki çocukluk dönemi bağlamında (614.732) çocuk için ise (584.255) hak sahibine toplam 266.7 milyon ödeme ve doğum yardımı açısından Sayıştay denetimi bu açıdan önemli ve anlamlıdır.Hukuksal güvence ve keyfilikleri ve de özgürleşmesi içinde önemlidir.İdari işlemler açısından hesap verilebilirlikle birlikte bir defaya mahsus olmak üzere çocuk bezi ve mamalarının karşılanması da beklenmektedir.

Yine TÜİK verilerine göre 2023 yılı için canlı doğan bebek sayısı 958 bin 408 dir.³² 614.732 çocuk için Türk Vatandaşı dışında % 64 e yakın bebek ve çocuk için doğum yardımından bahsedilmektedir.2015 yılına göre de oransal açısından bir artış söz konusudur. Yine bu süreçte göre 2015 yılında ise 1Euro= 3.17 olup 300 TL nin bir defaya mahsus olarak doğum yardım karşılığı ise 95 Eurodur.Çocuk bezi ve maması dahil Aylık olarak 8 Eurodur.Ayrıca İzmir Selçuk ta barakada yaşamasına izin verilmesiyle yanarak ölen üçü bebek beş çocuk için hem doğum yardımı hem de diğer sosyal yardımın yanı sıra ÇKK ve danışmanlık tedbiri hizmeti kapsamında koruma altına alınmış olmaları dahil acı öykü ile ilgili bu bilgiler ise unutulmaması gereken bilgilerdendir.

Bu sürecin ve öykünde de parçası olup 2024 yılında TÜİK 'e göre canlı doğan bebek sayısı ise (937 369) dir. ³³Genel bir azalma söz konusudur.Bunların arasında (478.689) çocuklar için 451.912 hak sahibine yapılan 211 Milyon TL tutarında bir ödeme söz konusudur.Ancak % 50 oranında ki başvuru ile bir sene ve bir defa olmak üzere 32 Euronun TL karşılığı olarak 300 TL nin karşılığı ise sadece 9 Eurodur. En ucuz çocuk bezi ise 30 lu olarak 300 TL den fazladır.En ucuz bebek maması ise önemli bir artış ile 250 TL den fazladır.En az 600 TL olmak üzere 7.200 TL ihtiyaç duyulmaktadır.(Bu bilgiler Suriyeliler ve doğum sayısının ve de çeşitli açıklamalar birlikte ele alınması gelişmeler içinde önemlidir.)

Günümüzde enflasyon ve tercihler ile önemli bir hayat pahalılığı yaşanmaktadır. Satın alma gücünü zayıflatarak temel ihtiyaçlara ulaşım konusunda yaşanan sosyoekonomik gelişmeler ve böyle bir ekonomik erozyon gerçeklerdendir.2024 yılı için (478.689) çocuk için yapılan başvuru da oransal ve sayı olarak bir azalma da ayrıca görülmektedir.Bu bilgi ve gelişmeler 5 milyona yakın ailelerin özgürleşmesi ve bakış içinde önemlidir.Ödemelerin artık sembolik ve sadaka özelliğini sosyal devlet adına öne çıkarması aynı zamanda insan onuru ve istismar ile de doğrudan ilgilidir.Etki ve karşılığını bulunması açısından bir savurganlık örneği olabilmektedir.

Özellikle kamusal sosyal yardımı adına ve yoksullukla mücadele kapsamında milyarlarca harcama ve ödeme için genel bütçeden yapılan transfer ile SYDV devredilirken ve Sayıştan denetiminde kaçınılması aslında Avrupa Sosyal Şarı olmak üzere Anayasa nın dikkate edilmemesi ve de “post hayırseverlik” özelliği sosyal ve hukuk devlete bakışı da yansıtmaktadır.Somut bir ölçüye dayanılmaması nedeniyle yöntem olarak bir sadakalaşma ve tercih her açıdan ortaya çıkmaktadır.

<https://kulisinbaskenti.com/son-dakika-haberleri/aile-yilinda-gecim-krizi-bebek-bezi-ve-mama-fiyatlari-el-yakiyor/>

31 <https://www.aile.tr/media/36157/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>

32 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2023-53708>

<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyede-2024te-en-fazla-dogum-istanbulda-en-az-dogum-tuncelide-gerceklesti/3463356#:~:text=AA%20muhabirinin%20N%C3%BCfus%20ve%20Vatanda%C5%9Fl%C4%B1k,ve%206%20d%C3%B6rd%C3%BCz%20do%C4%9Fum%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.>

33 <https://www.sabah.com.tr/trend/galeri/yasam/tuik-dogum-oranlarini-acikladi-en-cok-bebek-bu-sehirde-dunyaya-geldi-iste-ilk-siradaki-il>

Ya hayırseverlik ya da yardımseverlik bakış ile hak özelliğinden uzaklaşabilmektedir. Hukukun üstünlüğü ve sosyal haklar bağlamında hak sahiplerine yönelik utanma ve damgalama duygusuna orantılı olarak bir insanlık durumu da ayrıca ortaya çıkmaktadır.

Mali denetimsizlikle SYDV tarafından milyarlarca harcama ve ödeme sosyal yardım toplum ve topluluğunu günümüzde bu şekilde ve her açıdan etkilemektedir. Gümümüzde damgalama ve utanma duygusu sosyal dışlanmışlığıda beslemektedir.Bu tercih ve durumlar herşeyin de önündedir.Ayrıca güncel olarak sosyal ve ekonomik gelişmeler açısından enflasyon ve hayat pahalılığı ve de artışlar ele alındığında satın alma gücünü zayıflatmıştır.Gelişmelere dayalı olarak böyle bir doğum yardımı, toplumsal ve kişisel açıdan 2025 yılı için anlamsız ve önemsizdir. Sayıştay tarafından yapılan tespitler bağlamında muhasebe eksikliği ile birlikte böyle bir durum ise diğer önemli gerçeklerdendir. Doğum sayısında azalma ve nüfus ile ilgili durumun öne çıkarılmasıyla Aile Yılı açısından yeni bir düzenleme ihtiyacı duyulduğu da görülebilmektedir. Sayıştay açısından böyle bir soruna, bir şekilde çözüm olabilmektedir.

Bu ihtiyaçla birlikte sosyal yardımların ötesinde böyle bir sadakalaşma da sosyal yardım sarmalına etken tercih ve bakışın yanı sıra Sayıştay tarafından mali denetimsizlik ,doğum yardımı için 30.Mart.2025 tarihinde Resmi Gazete de yayımlanan 7546 sayılı Kanunu'nun 14 maddesinde ki güncellenme söz konusudur. İdari işlem ve Sayıştay denetimi artık engellemektedir. SYDV'nın öne çıkarıldığı yönetime yönelik yeni yönetmelik ise 10.Nisan 2025 Tarihinde Resmi Gazetede ayrıca yayımlanmıştır.

Satın alma gücü veya yarım altın gibi ölçü olmadan E-devlet başvurusu ile birinci.çocuk için tek seferlik 5 bin TL (113 Euro) şeklinde bir ödeme diğer ödemeler ile öngörülmektedir. Diğer taraftan "Euro" gibi döviz ile ölçü gibi bir ihtiyaç, satın alma gücünü anlamayada yardımcı olabilmektedir. Bu bağlamda güncellenmiş doğum yardımı aileler açıdan herkesi kapsamaktadır. Kamusal sosyal yardım türleri açısından bu yönde bir kriter olmadan, bebeklerin ve 5 yaşına kadar olan çocukların yaşamda tutunması da beklenmektedir.Aileler açısından bakım dahil temel ihtiyaçları için aylık olarak 10 Euro'şeklinde bir ödeme ve yeni bir yöntem ,SYDV ile birlikte uygun görülmüştür.

Satın alma gücü dahil somut bir ölçü olmadan ve, her sene yaklaşık 1 milyon bebeklerin dünyaya sunulması ve ailelerine desteklemesi amacıyla yapılan başvurulara göre de en az 50, en fazla 100 Milyon Euro (4.4 Milyar TL) gibi bütçeyi öngörmek mümkündür..Bir bebeğin dunyaya sunulmasında sağlık hizmeti ve koruma boyutu önceliklidir. Bedensel gelişimi dahil tüm ailelere Genel Sağlık Sigortası kapsamında bir ödemenin sağlık hakkı kapsamında ele alınması ve Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü ile de mümkündür.Ancak bu yöntem yerine ve aile yılı bahanesi arasında doğum artışı gibi bir hedefle güncellendiği görülmektedir. Doğum yardımı ve yöntem için başvuruya orantılı olarak ve gelişmeler bağlamında da, 2025 yılı için aileler tarafından % 60 için bir başvuruyu öngörmekte mümkündür. Bu yönde bir harcama ve ödeme için de yeni bir ödenek ve bütçe gerekmektedir.Bu arada Sayıştay tarafından söz konusu mali denetimsizlik, her açıdan sorgulanma ve değerlendirilmesini görev yapmaktadır.

Ayrıca 7546 sayılı kanun ile Sayıştay tarafından bu mali denetimsizlikle anasal haklar boyutunu da ortaya çıkarmaktadır. Anayasal ve teknik açıdan görüş alınmadan bir kanunlaşmada söz konusu olup göüldüğü gibi 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesi 14 madde bu amaç için değiştirilmiştir.Bu süreçteki yöntem açısından Ek 4 maddenin 2 .fıkrası arasında ki "(2) Doğum yardımı ödemeleri, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 2 nci maddesi kapsamında muhtaçlık şartı aranmaksızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılır. Bu amaçla ihtiyaç duyulan kaynak genel bütçeden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna aktarılır. " şeklinde ki ödeme yönteminde ki SYDV kamu yararı ilkesi ve idari işlemler açısından bütünsellik ve uyum boyutu için yeni bir durumu ortaya çıkarmaktadır.

Kaynağını vergiden alınan ve TBMM tarafından kanunlaşan bütçeye göre öngörülen harcama ve ödemeler için öne çıkan idari işlemler açısından böyle bir mali denetimsizlik TBMM tarafından ele alınması da bu şekilde engellenmektedir. Sorgulanma dahil böyle bir görevden kurtulmada yaşatılmıştır. Böylece toplumun sosyal dönüşmesin de önemli bir araç olan sosyal yardımlar bakışı yansıtmaktadır. Ya hayırseverlik ya da yardımseverlik bakış ile de, sosyal yardım toplum ve toplulukla öne çıkarken ikili hukuksal yapının özellikle hukuksal açıdan ele alınmaması ve kaçınılmasının yansımasıdır. Dolayısıyla bu denetimsizlik ve idari işlemler ve SYDV şeklinde yapı, TBMM dahil daha da önemli kılmaktadır.

Anayasal haklar arasındaki sosyal haklara erişim dahil ve korunması yerine süre gelen çeşitli keyfiliklerin daha da artırılmasıyla süreklilik ise herşeyin de öne çıkabilmektedir. İdari işlemler bağlamında kamusal ve asli görevler arasında öne çıkan sosyal yardımlar için yapılan harcama ve ödemelerin SYDV tarafından gerçekleştirilmesi ile ikili bir özgün yapı ve tercihler anayasal haklar dahil uygunluk ve tutarlılığın aranılmasını gerektirmektedir. Özellikle dürüstlük, şeffaflık, ölçülük gibi ilkelerin yanı sıra kamu yararı ilkesi ve sosyal koruma bağlamında ki sosyal haklar kapsamında öne çıkan sosyal yardımlar aynı zamanda İç İşleri Bakanlığına bir şekilde devredilmektedir. ASHB tarafından yapılan devir ve işbirlikler dahil sosyal yardımlara yönelik kargaşa da asli görev de engellebilmektedir. Yetki karmaşası ile işlemlerde ki mali ve hukuksal denetimsizlik ve dolayısıyla kişi ve toplumu etkilemektedir. Aynı zamanda sosyal koruma ve adil yargılama hakkı olmak üzere hukuksal koruma açısından Avrupa Sosyal Şartı günümüzde daha da önemlidir. İnsan hakları bağlamında özellik ortaya çıkan hukuksal durum için anayasal uygunluk ve tutarlılığın karşılığının aranılmasını da görev yapmaktadır.

Yine bilindiği gibi sosyal yardım adına idari işlemin engellenmesine yönelik bu özgünlük ve bu ikili yapı ki hukuksal ayırım, hukukun üstünlüğü için de önceliktir. Sosyal yardım toplumu veya topluluğunun oluşturulmasına ve sürekliliğe katkı veren bu hukuksal karmaşa hukukun üstünlüğünün korunması ve gözetilmesi için de önceliktir. Yoksulların haklarını savunmak yerine bu süreklilikle birlikte kamu zararı gibi boyut diğer önemli konulardandır. Yoksullukla mücadele ve dayanışma adına adalet ve haklar ile birliktelik, özgürleşmeyi de doğrudan ilgilendirmektedir.

Sosyal yardım adına yaşanan süreçte SYDV için örneğin asgari ücretin en fazla 1/3 oranında bazı sosyal yardım türleri için yapılan ödemeler gibi bir kriter de ayrıca söz konusudur. Hayat pahalılığı ve satın alma gücü bir ölçünün karşılığını da bulamaktadır. Kurumlar dahil adil yargılama boyutunu içeren karmaşıklıkla SYDV tarafından veya aracılıkla gerçekleştirilmesin de sosyal yardım yararlanıcının belirlenmesi ve onaylanmasının Vakıf Mütevelli heyetinde olması ise önemli bir aktördür. İdari işlemin bu şekilde engellenmesiyle hukuksal boyut dahil bir sorun kaynağıdır. Hak sahibi başvuruçular açısından hukuksal güvenceyi etkisiz ve belirsizlik kılınması son kanunda ki düzenleme ile de sağlanmaktadır.

Ayrıca çocukları dahil ihtiyaç sahibi kişinin veya ailenin belirlenmesi ve bu yöndeki yetkinin kamusal görevin dışında SYDV tarafından yetkinlik aranılmadan mümkün olması diğer önemli konudur. Asli görev ve idari işlem dışındaki harcama ve ödeme ile ilgili boyutların ciddi bir şekilde ele alınmaması; sosyal hizmetlerin ve de sosyal yardımların ya hayırseverlik ya da yardımseverlik şeklindeki bakışı öne çıkması da bir fırsat olabilmektedir. Bilimsellik ve hukuka karşı saygıya orantılı olarak kamusal ve asli görevler arasındaki sosyal yardım özelliğini bu şekilde kaybedebilmektedir. Böyle bir sadakalaşma ve araçsallaşma ile ortaya normlar dışında "anomi" ve oksimoron bir sosyal yardımlar Türkiye ye halen bu şekilde uygun görülmektedir.

Aile yılı nedeniyle doğum yardımının TBMM tarafından diğer komiyonlardan görüş almadan kanunlaşması bu bakışın da yansımasıdır. Özellikle 2015 yılından söz konusu bu süreçte ki Sayıştay ve ASHB tarafından 2023 ve 2024 yılı Faaliyet Raporların da birlikte ele alınmasını gerekmektedir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunda yer

almamasına rağmen yetim ve öksüzlerden de bahsedilmektedir. Yoksulluk ve mücadele nedeniyle günümüzde halen çocukları dahil 15-20 milyon vatandaşlarla öne çıkan 5 milyon hanede ihtiyaç duyulan sosyal yardımlar için farklı farklı kalemlerden ve yapılar arasında SYDV önemli bir yapı ve uygulamalar, Avrupa Sosyal Şartı açısından ele almasını da öncelik yapmaktadır.

Ayrıca sosyal devlet özelliği ve sosyal adalet için sosyal hizmetler öncelikli kamusal hizmetler arasındadır. Toplum doğa olarak ve her açıdan etkilemektedir. Bu öneme rağmen ayrı bir şekilde ve paralel olarak yer alan SYDV' na yönelik böyle bir transfer ve uygulamaların 2025 yılında da devam edeceği de açıktır. 2025 yılı için Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kaleminde ki (219.723.130.000 TL) ile çeşitli sosyal yardım türleri için harcama SYDV aracılığı ile yapılacaktır. Ayrıca 407 Milyar TL harcamasına yönelik ASHB dışında 651 milyar TL şeklinde ki sosyal yardım bahsedilirken, önemli fark ortaya çıkmaktadır.

Doğum yardımı dahil sosyal yardımlar ile ilgili bilgiler ise kanunlaşma dahil TBMM ve anayasal görevi için de önemlidir. Aile yılı ve doğum yardım adına son 7546 sayılı Kanun da ki düzenleme ile birlikte, idari işlem dışında ki 5 milyon aileyi ve çocuklar dahil 15-20 milyon kişi her zaman olduğu gibi doğrudan herkesi ilgilendirmektedir.

Hukukun üstünlüğü ve sosyal hukuk devleti doğrudan ilgilendirmektedir. Eşitlik ve özgürleşme, insan hakları ile birlikte daha da önemli ve anlamlı olmaktadır. 5 milyona yakın SYDV ile sosyal yardım toplum ve topluluğun oluşmasında Avrupa Sosyal Şartı' ki sosyal haklar arasında öne çıkarılan sosyal yardım hakkı, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunmaya yönelik hakların karşılığını bulabilmesi için sosyal yardımlardan yararlanma hakkı gibi "adalet" birlikteliği ile sosyal hizmetlere bakış ve görevi de birlikte öne çıkarmaktadır. İnsanlığı savunmak ve bakışla yoksulların haklarının savunması ve de kaynağını vergiden alan ve kanunlaşmış bütçe ile harcama ve ödemeler yönelik idari işlemlerle mümkün olması gereken kamusal sosyal yardımlar arasında ki doğum yardımının da 7546 sayılı Kanunun 14 maddesi ile SYDV na devredildiği bir durum söz konusudur. Kamu zararı ve hak sahibine yönelik keyfiliklerini engellemeye yönelik Sayıştay tarafından milyarlarca harcama ve ödemeler için yapılan mali denetimsizliği de içeren yeni durum; hem anayasal haklar ve görevleri hem de insan hakları açısından dert edinmesini her açıdan görev yapmaktadır. Sosyal yardım adına milyarlarca harcama ve ödemelerle haklara ve adalet erişim açısından özel hukuk ve kamu arasında ki farkın göz ardı edilmesiyle halen ortaya çıkan hukuksuzluk ve adaletsizliğin engellenmesi gibi bir görev bu yönde ki bilgiler çözüm ve görevlerini, gereklerini de öne çıkarmaktadır.

SONUÇ

Yoksulluğun mücadelesi adına önemli asli görevlerden öne çıkan sosyal yardımlar adına 7546 sayılı ile 5 000 TL ödemenin öngörülerek güncelenen "Doğum yardımı" bu açıdan basit bir güncelleme değildir. SYDV da devredilerek Sayıştay'ın mali denetimini de engellendiği boyut hem teknik hem de hukuksal açıdan dert edilmesini gereken bir konu olup çözümlerle birlikte önemli olmaktadır. Özellikle var olan bilgilerle doğru bilgi doğru gerçeklikle anayasal haklar ve adalet birlikteliğine orantılı olarak çeşitli keyfiliklere kalkışması bilindiği gibi hukukun üstünlüğünü çözümleri ile daha da anlamlı ve önemli kılmaktadır.

Yoksulluk ise görüldüğü gibi önemli bir insan hakları sorunudur. Çocukları korumakta bu sorunun parçası olup çocukların korunması insanlığı da korumak içindir. Çocuklar dahil sosyal ve ekonomik gelişmeleri etkileyen yoksulların özellikle Anayasal hakları arasında Avrupa Sosyal Şartı, sosyal hakları halen yükümlü kılmaktadır. Avrupa Sosyal Şartın da ki sosyal yardım hakkı; sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı bağlamında yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkının aynı sıra çocuklar ve gençlerin uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkı ve de uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkı gibi adaletin bütünü olan sosyal haklara yönelik görevleri için de vardır. Ayrıca ulaşılabilir en yüksek sağlık

düzeyinden yararlanması hakkı ve de tüm çalışanlar ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler, sosyal güvenlik hakkın yanı sıra toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkı ve debarınma hakkı özellikle 2025 yılında açılan Aile Yılı için karşılığının bulunmasını daha da önemli kılmaktadır.

Bu yükümlülük halen Anayasa'nın 2 ve ailenin korunması ile ilgili 41.maddenin yanı sıra 60.maddesi hem 2828 hem de 5395 sayılı kanunların da karşılığı içindir.Sosyal hizmetler açısından yoksullukla mücadele ve dayanışma için öne çıkan sosyal yardım türleri arasında da 2025 yılından beri süre gelen doğum yardımı bilindiği gibi 30.Mart.2025 tarihli ve 7546 Sayılı Kanunun 14. maddesin de bu şekilde güncellenmiştir. 2015 yılında yarım altın karşılığı olarak bebeklere takılması yerine 300 TL şeklinde süre gelen böyle bir ödeme ise hayat pahalılığı ve satın alma gücünün zayıflaması bu ödemeyi anlamsız,önemsiz kılmaktadır. Sadaka noktasına getirilmesi ve doğumda ki azalmalar ve de nüfus artış gibi beklentisiyle böyle bir ihtiyaç ortaya çıkmış olup bu nedenle 5.000 TL şeklinde bir ödeme için yönetmelik yönetem ve yapı ile birlikte 10.Nisan 2025 tarihinde güncellenmiştir..

2015 yılından beri bu yönde ki yönetmelikle Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından yapılan ödemeler nedeniyle idari işlemler ise Sayıştay tarafından mali denetimi kapsamındadır.2023 yılı için harcama ve ödemeler ilse söz konusu idari işlemler için yapılan mali denetimde doğum yardımları dahil ilgililerine ödenemeyen ve hatalı muhasebeleştirme ile (760.235.920,55 TL) şeklinde ki bir eksiğin tespit edilmesi bu sürecin gerçeklerindendir.

Ancak TBMM de ki teklifin/tasarının tartışmasında ödemelerin ASHB ve/ya Sosyal Yardım Genel Müdürlüğünce yapılmış olması yerine SYDV tarafından yapılmasına yönelik güncelleme ile Sayıştay tarafından yapılan mali denetimi için ortadan kaldırılması bu güncelleme ile sağlanmıştır. Keyfiliklerin engellenmesi yerine hukuksuzluğun sürekliliği ile sosyal yardım toplumları arasında ki milyonlarca seçmenlerin özgür bir şekilde oy kullanması da etkileyebilmektedir. Toplumsal güven boyutunu zedelemektedir.Bu hedefle birlikte doğum yardımı bu şekilde güncellenirken söz konusu ödemelerin başkanı Kaymakam olmak üzere Mütevelli Heyet tarafından karar alınan SYDV'da devredilmesi ile hak sahiplerine yönelik artık bir idare işlem yerine özel hukuk kapsamın da işlemlerle yeni bir ödeme yöntemi güven boyutunu da etkilemektedir.

Özellikle toplumsal dayanışma açısından ya hayırseverlik ya da yardımseverliğin hukuksal açıdan özel alan kapsamındadır.Hukukun üstünlüğü içinde önceliktir. Kaynağının vergiden alması bağlamında kamusal dayanışma için kamusal sosyal yardımlar ile ortaya çıkan bu boyut hak sahiplerini ilgilendirmektedir Herkesin kendine göre adaletle bakış olmaması içindir.Ancak hak sahiplerinin yasal bir düzenleme olmadan kişilerce hak sahiplerinin belirlenmesi ve vergi ile toplanan harcamaları ödemeler ise görüldüğü gibi Sayıştay tarafından yapılan mali denetimi de bu şekilde ortadan kaldırmaktadır.

Sosyal yardım ve yoksulluğun mücadelesi adına yoksulların hakları hukuksal ve teknik açıdan da savunmasız bırakılmaktadır. Yeni güncellenmiş yönetmelik ile birlikte kamu yararı ve hesap verilebilirlikle var olan haklar, aynı zamanda adalet ve hukukun üstünlüğü bağlamında adaletle bakış açısından önemlidir.Sosyal yardım türleri arasında ki "doğum yardım" ve sosyal yardımlar, sosyal hizmetler dahil araştırmaya öne çıkmaktadır. Özellikle kamusal hizmet ve görev açısından Anayasa'nın 10 ve 11 maddenin yanı sıra 128 ve 137 üncü maddesine aykırı bir durum, ölçülülük ve eşitlik ilkeleri açısından ayrıca ortaya çıkmaktadır.

Hukukun üstünlüğü ve hukuk devlet özelliği bağlamında kamusal sosyal yardımlar açısından hukuksal bir karmaşa da özellikle günümüzde söz konusudur. Sosyal haklara ve adaletle erişimin Avrupa Sosyal Şartı ve adil yargılama hakkı bağlamında aykırı bir durum sosyal hizmetler dahil ortaya bu şekilde çıkmaktadır.Kamusal sosyal yardımlar ile kişi,grup ve topluluklar doğrudan ve dolaylı şekilde etkilenmektedir.Bütçenin kanunlaşması ile her sene milyarlarca harcama ve

ödemelerle beş milyona yakın oluşturulmuş sosyal yardım topluluğu/toplumun aynı zamanda seçmen olması yönetim ve modeli de belirlemektedir.SYDV gibi ikili yapı özgürleşme ve insan hakları boyutunu önemli ve karşılığının hukukun üstünlüğü açısından bulunmasını da gerektirmektedir.

Ayrıca 7546 sayılı torba kanun özelliği ile anayasa olmak üzere ilgili komisyonlardan ele alınmadan bir kanunlaşma süreci söz konusudur. 7546 sayılı kanunun ³⁴ özellikle ve öncelikle 14/2 maddesi ile ortaya çıkan hukuksuzluk ve adaletsizliğin engellenmesi aynı zamanda anayasal bir görevi her açıdan öne çıkmaktadır. İnsan hakları ve hukukun üstünlüğünün karşılığı bağlamında yönetsel ve yöntem açısından idari işlemlerin Sayıştay tarafından mali denetimsizlik kılınması ile kamu zararına karşı sessizlik hali ise diğer önemli adaletsizliğe neden olmaktadır.Ayrıca sosyal yardım adına bu yönde bir somut ihtiyaç ve ölçü olmadan 5 000 TL nin uygun görülmesi ile ilgili 14/1 maddenin de özellikle anayasaya aykırılığın birlikte engellenmesini de gerektirmektedir.

Milyarlara harcama ve ödemeler ile doğum yardım kapsamın da toplumun her açıdan etkilemesine yönelik ortaya çıkan adaletsizlik ve hukuksuz ile söz konusu Anayasaya aykırılığın engellenme için Anayasa Mahkemesi hukuksal çözüm olarak öne çıkmaktadır.Anayasa nın korunmasına yönelik kuruluşu ve yargılama usülleri hakkında ki 6216 sayılı ³⁵Kanun kapsamında Anayasa Mahkemesi hukuksal güvence yeridir.Bu nedenden dolayı bireysel başvuru ile ilgili 45. madde dışında iptal davası ile ilgili 35- 39 maddelerine göre Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açmaya yetkili olanları da belirlenmiştir.

Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanı dışında TBMM de en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubundan her biri veya üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki üyeleri ve/ya TBMM deki üye sayılarında eşitlik bulunması halinde, iptal davası açabilecek siyasi parti grupları, son milletvekili genel seçiminde alınan geçerli oy sayısına göre belirlenebilmektedir..Ayrıca Anayasa değişikliklerinin ve kanunların şekil bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal davası açmaya Cumhurbaşkanı veya TBMM üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri de yetkilidir.

Bu bağlamda Anayasa değişiklikleri ile kanunların şekil yönünden Anayasaya aykırılıkları iddiası ile doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, bunların Resmî Gazetede yayımlanmalarından başlayarak on gün; Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belli madde ve hükümlerinin şekil ve esas, kanunların ise sadece esas yönlerinden

34 MADDE 14- 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“EK MADDE 4- (1) Türk vatandaşlarına, 1/1/2025 ve sonrasında canlı doğan çocukları için başvuru yapılması ve Türkiye’de ikamet ediyor olmaları koşuluyla;

a) Birinci çocuk için tek seferlik 5.000 TL,

b) İkinci çocuk için başvurunun yapıldığı ay itibarıyla 5 yaşını tamamlayana kadar (altmışıncı ay dâhil) aylık 1.500 TL,

c) Üçüncü ve sonraki çocuklar için başvurunun yapıldığı ay itibarıyla 5 yaşını tamamlayana kadar (altmışıncı ay dâhil) aylık 5.000 TL,

tutarında doğum yardımı yapılır. Bu tutarları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranını geçmemek üzere belirlenecek oranda artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

(2) Doğum yardımı ödemeleri, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 2 nci maddesi kapsamında muhtaçlık şartı aranmaksızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan yapılır. Bu amaçla ihtiyaç duyulan kaynak genel bütçeden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna aktarılır.

(3) Doğum yardımı, hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir ve haczedilemez. Doğum yardımından yararlananların gerçek dışı beyanda bulunmaları nedeniyle yersiz ödemeye sebebiyet verilmesi hâlinde, bu ödemelerin, bir ay içinde ödemenin yapıldığı tarihten tahsil edildiği tarihe kadar geçen süre dikkate alınarak 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranında hesaplanacak faiz ile birlikte iade edilmesi, haksız yararlanana ödeme yapan kurum tarafından bir yazı ile bildirilir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde bu alacakların ilgili vergi dairesine bildirilmesi üzerine anılan Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.”

Anayasaya aykırılıkları iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, bunların Resmi Gazetede yayımlanmalarından başlayarak altmış gün sonra düşer şeklindedir.

Diğer taraftan yargılamaya yönelik “Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi “ile ilgili 40 . maddesi diğer önemli bir hukuksal süreç için önemlidir. Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa ve iptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını dayalı bir usul ve yöntem ile hukuksal güvence Anayasa Mahkemesini anlamlı ve önemli kılmaktadır.

Dolayısıyla 30.Mart.2025 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmış 7546 sayılı torba Kanunun da ki “doğum yardımı” ile ilgili 14./2 maddesi olmak üzere 14/1 madde dahil bu iki hükmün Anayasaya aykırı olması nedeniyle TBMM de en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubundan her biri olan CHP tarafından atmış gün süre için de iptali için Anayasa Mahkemesine başvurması görüldüğü gibi mümkün olabilmektedir.Yürütmeyi durdurma ve 14 üncü maddenin tamamının iptali de olabilir.Ölçülülük,eşitlilik ve kamu yararı ilkesi bağlamında kamusal uyum ve toplumsal güven içinde önemlidir.

Sosyal hakların ve yoksulların haklarının savunulması yerine bu önem ve hedefle SYDV olmak ve mali denetimsizlikle ve idari işlemler yerine her sene milyarlarca harcama ve ödeme ile beş milyon sosyal yardım toplumun/ topluluğun özgürleşmesi aynı zamanda toplumsal güven ile ilgilidir.Hem teknik hem de normlar dışında “anomi” ve zıtlıklar birlikteliği ile “oksimoron” durumla birlikte 2025 yılında 407 Milyar TL harcamasına yönelik ASHB dışında 651 milyar TL şeklinde ki sosyal yardım bahsedilirken, önemli fark ortaya çıkmaktadır. Özellikle de TBMM ve bütçelerin kanunlaşması bağlamında yoksulların savunması ve yoksullukla mücadele de sosyal yardımların araçsallaştırılması için SYDV lar tarafından mali denetimsizlik şekilde ki adaletsizliğe ortak olup ve olmadığı ile ilgili durum ve bakış, hukuksal koruma ve çözümler ise Anayasal görevler arasındadır.

Hukuksal koruma açısından ve ortaya çıkan “anomi” ve de “oksimoron” durumun engellenmesi için diğer çözüm ise mahkemeler tarafından mümkündür. Ayrıca 10.Nisan.2025 tarihin de Resmi Gazete de yürürlüğe giren “Doğum Yardım Yönetmeliğinin” iptali için Danıştay’a başvurmak diğer önemli hukuksal çözümlerdendir. Sayıştay tarafından tespit ve açıklamaların yanı sıra Avrupa Sosyal Şartı olmak üzere bu yöndeki bilgiler ile de Barolar veya SHUDER gibi dernekler tarafında yönetmeliğin iptali için yapılan başvuru mümkündür.Aynı zamanda anayasa aykırı hükümlerin ,mahkeme tarafından Anayasa Mahkemesine başvurulması da bilindiği gibi diğer önemli çözümlerdendir.

Yoksulluğun istismar edilmemesi ve araç olunmaması amacıyla hukukun üstünlüğü ve hukuksal çözümler bağlamında toplumda önemli bir oranda yaşayan yoksulların haklarının savunması ve yoksullukla mücadele kapsamında da ki sosyal yardımlar arasındaki doğum yardımın araçsallaştırılması ve güncellenmesiyle süre gelen hukuksuzluğun engellenmesi ise öncelikli anayasal görevlerdendir. Avrupa Sosyal Şartı dahil anayasal hakların korunması yerine de adaletsizliğin sona ermesi ve parçanın olmaması aynı zamanda milyonlarca ailenin özgürleşmesi yardım edebilmektedir. İnsan haklarına sahip bakışla ve sadakalaşma dahil süre gelen yoksulluğun istismar edilmesinin sona erdirilmesi umuduyla da önemli bir adım olabilmektedir..

SHU Nihat Tarimeri³⁶

